

OV

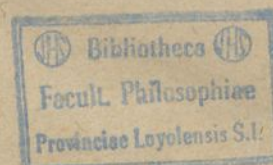
ALB. DESAIGNE
DE VELOCITE
MOTRIVM

22. 4

53425

DE VELOCITATE
MOTVVM.

*Fratri Alberti de Saxonia ordinis prædicatorum
opus, redactum in epitomen*

A fratre Isydoro de Isolanis Mediolanense
ordinis prædicatorum.

Romæ. an 1576.

FRATER ISIDORVS³

MEDIOLANEN. ORDINIS PRAE-
DICATORVM STUDIO SOLE-

CTORI SALVTEM.

V M omnis disciplina naturalis circa motum versetur
quo ignorato: necesse quoque est ignorare naturam,
tertio physicorum, textu primo, ea propter tractatum
sequentem in lucem venire satagemus. Cuius notitia
totius sexti physicorum Arist. nec minus ultimi tractatus septimi
eiusdem sol est intelligentiae. Adde quod ubi de motu agitur, caeca
est omnis consideratio his ignotis quae hic traduntur. Hoc etenim
paruo volumine licet omnium motuum perfectio alto ingenio per-
quiritur. Nos illud à preceptore quodam nostro Fratre Thoma Me-
diolanense viro erudito, variarumque disciplinarum gnaro acce-
pimus, quod per capita variaque paragrapha distinximus: nonnul-
la quoque addentes pro capescendae disciplinae facilitate. Legito i-
gitur quisquis es: nec antea reprehendito quam didiceris. Vbi ar-
duum iter experire, iterum atque iterum ut lecta repetas, rogaue-
rim, magnum profecto solatium ob cognitam tandem veritatem
accepturus. Vale: teque haud ignobilis ingenij esse scito: si usque
ad operis calcem attenta meditatione intelligentique animo stu-
dens perseveraueris.

A 1

1270. m. 1270.

SERIES OMNIUM CAPITVM

totius operis.

Proœmium.

- 1 Cap. primum. De descriptionibus generalibus proportionum.
- 2 De diuisionibus & descriptionibus specierum maioris inæqualitatis.
- 3 De vario modo maioritatis proportionis apud Arithmeticum, & Geometram.
- 4 De proportionalitate.
- 5 De proportionem permutatim.
- 6 De proportionem diametri ad costam.
- 7 De opinionibus penes quid attendatur velocitas motus.
- 8 De improbatione prefatarum opinionum.
- 9 Penes quid attendatur velocitas motus secundum veritatem.
- 10 Obiectiones contra prædeterminata.
- 11 Responsiones ad prefata obiectiones.
- 12 De undecim conclusionibus circa causam velocitatis motus.
- 13 Penes quid attendatur velocitas motus, tanquam penes effectum.
- 14 Penes quid attendatur velocitas motus circularis, tanquam penes effectum.
- 15 Penes quid attendatur velocitas motus augmentationis.
- 16 Penes quid attendatur velocitas motus alterationis.

F I N I S.

ALBERT. DE SAXO.

EPITOME IN PROPORTIONES

FRATRIS ALBERTI DE SAXONIA

Sacri ordinis Predicatorum.

Proœmium.

QUONIAM proprias rerum differentias ignorantes in tanta entium multitudine varietatēque pauciora longē antiqui nobis plura cogimur termino nuncupare: plurimisque ideo distinctionibus uti. Quas qui ignorat crebram utique deceptionem præstolatur.

De descriptionibus generalibus proportionum. Cap. I.

Prima descriptio.

Proportio licet prima nominis impositione sola dicatur quantitatum habitudo: transumptiue tamen quælibet duorum habitudo solet appellari, ut materię ad formam, potentię ad obiectum, & omnis causę ad effectum.

Secunda. Communiter quælibet dicitur duorum in vniuerso habitudo: qualis non est iater acetii leonisque fortitudinem.

Tertia. Propriē vero est duarū quantitatum vnius proximi generis habitudo.

Quarta. Rationalis dicitur quæ inter commensurabiles quantitates inuenitur.

Quinta. Irrationalis quæ inter incommensurabiles inuenitur.

Sexta. Dicuntur autem quantitates illę commensurabiles: quibus vna est communis mensura, vtrunque per coextensionem vel replicationem reddēs præcise ut omnes numeri.

Septima. Incommensurabiles quibus non est: ut diameter & costā eiusdē quadrati, nihil enim vtrunque reddet.

Rationalis ab aliquo semper potest numero partibili vel integro denominari, potest enim & medietas quadruplex, cum sit duplex.

Irrationalis verò nunquam potest, scilicet a proportionem semper immediate denominatur: mediate tamen a numero denominante talem proportionem, ut in posito exemplo quæ medietas duplex dicitur, ut postea.

Octava. rationabilium, ergo illa æqualitatis dicitur quæ æqualium est quantitatum habitudo.

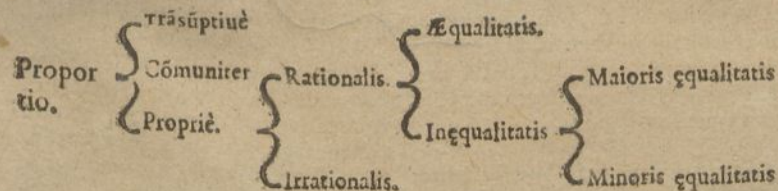
Nona. Inæqualitas quæ inæqualium.

Decima. Maioris inæqualitatis dicitur habitudo maioris quantitatis ad minorem vel excessus.

Vndecima. Minoris inæqualitatis econuerso.

Duodecima. Differētia vero est quantitas qua altera alteram excedit.

Quo vero nouicie hæc facilius intelligas. Arborem sequentem animaduertito.

De divisionibus & descriptionibus specierum maioris inæqualitatis.

CAP. II.

Prima divisio.

Proportionum maioris inæqualitatis tres sunt species simplices. Multiplex Superparticularis & Superpartiens, duæque compositæ. Multiplex superparticularis, & multiplex superpartiens.

Prima descriptio.

Multiplex est duarum quantitatum habitudo: quarum maior aliquotiens præcise minorem continet.

Divisio.

Et si quidem præcise bis specialissimè dicitur dupla. Quæ minima est huius speciei. Potest autem in infinitum maiorari. Ideo nulla est huiusmodi maxima.

Secunda descriptio.

Superparticularis duarum habitudo: quarum maior semel tantum minorem continet, sed & partem minoris aliquotam.

Pars aliquota. Dicitur autè pars aliquota, quæ per replicationem suam præcise reddit totum. Qualis pars est, 3. totius quod est.

Pars non aliquota. Non aliquota, quæ semper plus vel minus, vt 3. ipsorum. 10.

Divisio.

Si ergo maior quantitas semel tantum minorem continet & eius medietatem specialissimè sexquialtera dicitur, quæ maxima est huius speciei. vt 3. & 2. si semel & tertiam partem dicitur sexquiertia, vt 4. & 3. Potest autem in infinitum minorari. Ideo nulla est minima.

Tertia descriptio.

Superpartiens est duarum quantitatum habitudo: quarum maior semel tantum minorem continet, sed & partem minoris non aliquotam compositam tamen ex aliquotis.

Divisio.

Et si quidem ex duabus specialiter superbipartiens dicitur. vt 5. 3. si ex tribus supertripartiens. vt 7. 4. & sic consequenter.

Rursus si tales non aliquotam componentes sint tertiar minoris quantitatis secundum eas specialissimè nominatur. Pura si sint duæ quarum quælibet est ter

tia minoris dicitur superbipartiens tertias vt 5. 3. si sint tres, & quælibet est quarta minoris dicitur specialissimè supertripartiens quartas, vt 7. 4. & sic ultra.

Huius speciei licet nulla maxima sit aut minima: quælibet tamen multiplex est quælibet huius & præcedentis speciei maior, sicut si duorum cubitorum vnum alteri secundum partes proportionales addatur, licet aucto in infinitum possit sic addi, semper tamen bicubito minus remanebit.

Quanto autem maior quantitas maiorem partem continet minoris præter ipsum minus, tanto est proportio maior, non autem quanto plures vel maiores, vt maior est 5. 3. quam 10. 7. & huius quam 100. 85.

Quarta descriptio.

Multiplex superparticularis est duarum quantitatum habitudo, quarum maior pluries minorem continet, sed & partem eius aliquotam.

Divisio.

Et si quidem bis, & medietatem, dicitur, Dupla sexquialtera. Et sic secundum denominationem multiplicis ex vicibus continendi. Et superparticularis ex quota parte. Huius nulla est maxima aut minima propter componentes.

Quinta descriptio.

Multiplex superpartiens est duarum quantitatum habitudo, quarum maior pluries minorem continet, sed & partem eius non aliquotam, quæ ex vicibus continendi secundum multiplicis species nominatur, secundum partem vero iuxta superparticularis species. Cuius nulla maxima est aut minima propter componentes aut solam superpartientem.

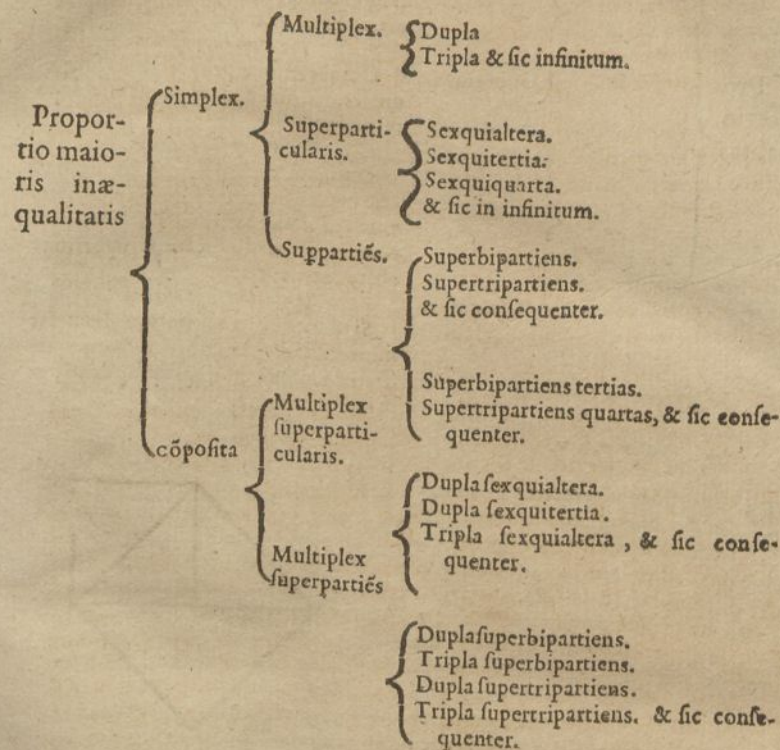
Sufficiencia.

Omnis ergo quantitas maior minori comparata in proportionem rationalem. Aut pluries eam continet aut semel & partem. Si primum aut pluries præcise, & sic est prima species. Aut cum hoc & partem, vel est aliquota & sic est secunda, vel non, & sic est tertia. Hæ ergo sunt satis.

Totidem sunt species minoris inæqualitatis eorundemque nominum si cuiuslibet sub præponatur, vt subdupla & cæter.

Arbor

ALBER. DE SAXO.
ARBOR SPECIERVM PROPORTIONIS
maioris inæqualitatis.

De vario modo maiortatis proportionis apud Arithmeticum & Geometram.

CAP. III.

Proportio vero apud Arithmeticum tanto maior est, quanto vna quantitas alteram magis excedit: vt maior est inter 9. 7. quam inter 11. 1. vnde æquales sunt, vbi æquales excessus.

Apud Geometram vero tanto est maior, quanto maior quantitas pluries minorem vel maiorem eius partem continet, vt maior est quæ est inter 3. 1. quam quæ inter 10. 5. & maior quæ inter 3. 2. quam quæ inter 7. 5.

De proportionalitate.

CAP. IIII.

Prima descriptio.

Proportionalitas est proportionum si-

milium habitudo.

Secunda. Arithmetica. Ergo habitudo est similium vel æqualium arithmetice.

Tertia. Continua dicitur. Si quantitas quæ est in vna comparatarum proportionum minor in sequenti sit proportionem maior, vt 86. 64. 42.

Quarta. Discontinua vero si nihil tale sit. vt 86. 75. 31.

Quinta. Geometrica est similium geometricè proportionum habitudo.

Sexta. Continua quidem eodem modo, vt 84. 42. 21.

Septima. Discontinua vt 84. 21.

Duas ergo saltè proportionem, ideoque tres saltè quantitates proportionales requirit. Quæ dicuntur quantitates proportionabiles Arithmetica, vel Geometrica, vt supra.

Proportionalitas.

Geometrica

PROPORTIONES

Arithmetica.

Continua.

Discontinua.

Continua.

Discontinua.

De proportionibus permutatis.

CAP. V.

Proportiones arithmetice permutatim dicuntur quatuor quantitates, ex quibus sunt duæ proportionibus, inter quas est proportionalitas arithmetica discontinua, vt 86. 42.

Dicuntur autem permutatim: quia sicut se habet maior quantitas vnius proportionis ad maiorem alterius, ita minor ad minorem quo ad excessum. Similiter Geometricæ dicuntur: inter quas est proportionalitas Geometrica discontinua, vt 63. 21.

Hoc est ergo argumentum, quod à permutata proportionibus dicitur: quod in solis quantitatibus vniuersaliter tenet à quantitatibus maioribus ad minores, quam e contra arguendo. Aliter non tenet. Primo postero. lec. 12. secundum b. Thomam.

De proportionibus diametri ad costam.

CAP. VI.

Sed iam diametri ad costam eam ostendamus proportionem quæ medietas duplæ dicitur. Supponentes

Primum suppositum.

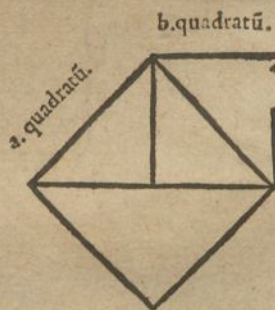
Primo. Quod proportio extremorum componitur ex proportionibus vel proportionibus mediorum. s. Euclidis, vt proportio. 8. ad. 1. ex his quæ. 5. ad 4. 4. ad 2. ad. 1.

Secundum suppositum.
Si aliqua proportio ex duabus æqualibus componitur: est vtrique dupla & vtrique componentium est illius medietas, si ex tribus, tripla &c.

Tertium suppositum.
Omnes & solæ proportionibus sunt æquales, quarum eadem potest esse denominatio.

Quartum suppositum.
Omnium superficierum similium rectis lineis clausarum: qualis est lateris vnius ad simile alteri, talis est superficierum inuicem duplicata proportionibus est. 19. sexti Euclidis.

Quintum suppositum.
Si duorum quadratorum diameter minoris sit costam maioris: maioris quadrati ad minus est dupla proportio, ex primi penultima.

Primæ ratio.

Tunc sic arguitur. a. quadratum est duplum ad b. ex quinta suppositione. ergo costæ. a. ad costam. b. est medietas duplæ: ex quarta suppositione: sed idem est costam. a. & diameter. b. ergo diametri ad costam est medietas duplæ.

Sexum suppositum.
Si quadrati ad quadratum sit proportio dupla: eadem est diametri maioris ad costam minoris. Si enim ex. a. fiant quatuor quadrata. a. ad quamlibet illorum est quadrupla, ergo diametri. a. ad diametrum cuiuslibet dupla ex quarta: sed diameter cuiuslibet eorum quadratorum est costam b. quadrati. ergo suppositum sextum verum.

Secunda ratio.

Tunc sic. Proportio diametri. a. ad costam. b. componitur ex ea, quæ diametri. a. ad diametrum. b. & ea, quæ diametri

metri. b. ad costam. b. ex prima suppositione. Quæ proportionibus sunt æquales ex tertia, sed diametri. a. ad costam. b. est dupla proportio ex sexta, & patet sensui. ergo quælibet componentium est medietas duplex ex secunda.

Corollarium.

Ex dictis patet, quod octupla non est dupla ad quadruplam. Non enim ex quadruplis duabus constat. Licet etiam 2. ad. 1. sit medietas quadruple indeque bis duorum ad. 1. quadrupla, non tamè similiter sicut diametri ad costam est medietas duplæ, ita diametri bis ad costam est dupla. Non enim proportionem volenti duplicare, alteram sufficit duplicare quantitate aut in se ducere. Est enim 4. ad. 1. quadrupla non tamen bis. 4. ad vnum est quadrupla dupla. est etiam. 4. ad. 2. dupla, nec tamen quater quattuor ad 2. dupla dupla. Oportet autem maiorem quantitatem per numerum datam proportionem denominantem multiplicare. Vnde cum. 8. ad. 2. sit quadrupla quater. 8. ad. 2. est quadrupla dupla scilicet sextadecima. Contingebat autem in solo binario idem esse ipsum duplicare in se ducere, & per numerum denominantem dupla multiplicare. Studio sis tamè sint hæc satis.

De opinionibus, penes quid attendatur velocitas motus.

CAP. VII.

Calculatorem i principio distinguere de intentione, & bene fideri q. velocitas est intentio primo modo videtur in suis q. de intentione & re.

Velocitas est perfectio motus sicut intentio alteratiue qualitatis & magnitudo quantitatis. Quæ quidem penes quid attendatur aliter diuersi tradiderunt.

Prima opinio.

Quidam enim dicunt quod eadem cum resistentia penes proportionem potentiarum inuicem. Respectu vero eiusdem potentie, penes proportionem resistentiarum inuicem. Hos mouit philosophus 4. phy. cap. de vacuo. vbi proportionem velocitatum arguit ex proportionem mediorum respectu eiusdem mobilis. Item primo cæli. ca. de infinito. Ab eodem plus & minus patiuntur, quæ proportionaliter diuisa sunt. Item 7. phy. Si potentia mouet aliquid in certo tempore ad certum spacium: medietatem mouet ad duplum in eodem tempore vel ad idem in medietate temporis. Item ibi. Si potentia mouet aliquid in eodem tempore ad certum spacium, du

pla potentia idem in eodem tempore mouet ad duplum. Similia. 8. phy. i. cor. li, & alibi sæpius dicit.

Secunda opinio.

Alij dicunt, quod sequitur proportionem excessuum potentiarum supra resistentias inter se, vt. 6. in duplo velocius mouet. 2. quam 4. quia excessus. 4. supra. 2. est in duplo maior quam. 4. &c. Hos mouit philosophus. primo cæli. cap. de infinito. Proportionabiliter oportet secundum excellentias moueri. Item Cömen. 4. phy. Omnis motus est secundum excessum potentie supra resistentiam. & 7. phy. Veritas cuique propria est secundum excessum potentie motoris supra potentiam moti. Et alibi sæpe similia dicit.

Tertia opinio.

Alij dicunt, quod sequitur proportionem excessus potentie ad resistentiam vt. 10. in duplo velocius mouet. 2. quam 6. ipsa. 2. quia proportio excessus. 10. supra. 2. ad. 2. est in duplo maior quia quadrupla. 6. vero supra. 2. excessus ad 2. dupla. Hos mouit cömen. 7. phy. qui expressè hoc dicit.

Quarta opinio.

Alij dicunt, quod sequitur quoddam dominium & naturalem habitudinem potentie ad resistentiam: inter quæ tamen nulla est proportio aut excessus. Hos mouit Cömen. 8. phy. qui proportionem & magnitudinem in solis dicit esse quantitatibus. Potentias autem dicunt non esse quantitates.

De improbatione prefatarum opinionum

CAP. VIII.

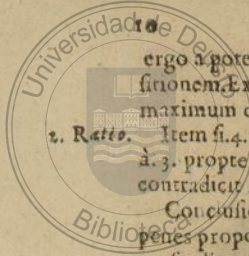
Primo ergo harum ostendamus falsitatem prioribus suppositionibus addentes 7.

Septimum suppositum.

A proportionibus æqualitatis vel minoris inæqualitatis non est motus 7. Phys. Aliter quilibet qui à proportionibus maioris inæqualitatis est infinite velocius, vt infra.

Contra primam opinionem.

Sit prima conclusio. Proportio velocitatum non sequitur proportionem potentiarum inter se. Aliter si. 2. mouentur à. 4. & à. 2. mouebuntur. Omne enim quod mouetur ab aliquo: in duplo tardius moueri potest ab eodem. 6. phy. ergo

ergo a potentia in duplo minori per positionem. Ex hoc patet, quod non datur maximum quod moueri potest ab alio

2. Ratio. Item si 4. mouentur a 6. mouebuntur a 3. propter dictam rationem. Vtrunq; contradicit huic suppositioni septima.

Conclusio secunda. Nec attenditur penes proportionem resistentiarum inter se aliter si 4. mouet 2. mouebunt & 4. & si mouent 3. mouebunt & 6. eisdem rationibus. Prima ergo positio falsa, & insufficiens. Variata enim simul potentia & resistentia: nihil dicit.

Ad rationes.

Quæ autem inducuntur auctoritates volunt quod sequitur proportionem potentiarum ad resistentiam vel resistentiarum ad potentiam, non inter se.

Contra secundam opinionem.

Est tertia conclusio. Nō qualis est proportio excessuum potentiarum supra resistentias inter se, talis est velocitatu.

1. Ratio. Aliter si 8. mouent 4. in duplo tardius mouebuntur quia inter excessus est dupla proportio. 7. autem Physico. dicitur sicut totum totum ita medietas &c.

2. Ratio. Dux etiam potentia 8. in duplo tardius mouebunt duas resistentias. 4. diuisim quam iuncta iunctas contra philosophum ibi.

3. Ratio. Nihil etiam ea velocitate mouebitur a 4. quæ a 5. a 10. nihil enim equaliter a 4. potest excedi: & sic in infinitum velocius. 10. mouebunt 5.

4. Ratio. Sed ad sensum mille cum difficultate aliquid facientes ab vno parum iuuantur, vbi vnus ab vno satis, excessus tamen est æqualis, cum & prius, quia velocitates æquales prius.

Ad rationes.

Inductæ auctoritates per excessum intelligunt proportionem.

Contra tertiam opinionem.

Sit quarta conclusio. Non qualis est proportio excessus ad resistentiam, talis est velocitas: nec qualis est proportio proportionum excessuum ad resistentiam, talis est velocitatem. Aliter enim 4. non mouerent 2. quia excessus ad resistentiam nulla est proportio maioris inæqualitatis.

2. Ratio. Item motor per totam potentiam primo mouet, non per excessum solum.

3. Ratio. Falsè quoque regulæ sicut philosophus 7. phy. si potentia mouet aliquid in duplo velocius medietatem mouet vel du-

pla potentia idem. Nunquam enim proportio proportionum excessuum ad resistentias est præcise dupla.

Ad rationes.

Accipit autem Commen per proportionem excessus proportionem potentia. Ideo enim potentia excessus dicitur quia ad motum oportet potentiam excedere resistentiam.

Contra quartam opinionem.

Quarta motum tollit. Si enim potentia ad resistentiam nulla est proportio maioris inæqualitatis: aut ergo inæqualitatis, aut minoris, aut infinita, aut non proportio. Si duo prima non est motus nec mutatio: si tertium mutatio vt 4. phy si quartum.

Ad rationes.

Commentator autem voluit, quod proportio proprie inter solas est quantitates communiter autem in aliis est Sed & potentia quantitates virtuales sunt non dimensionæ.

Penes quid attendatur velocitas motus secundum veritatem.

C A P. I X.

Pro determinatione veritatis Aliquid sequitur velocitas vt causam. Aliquid vt effectum, de quo post.

Cuiuslibet motus non merè voluntarij velocitas sequitur proportionem potentia ad resistentiam tanquam causam vt Commen. 4. phy si & 7. dicit Philosophus: vt patet ex primis contra secundam & pluries.

Proportio ergo velocitatum est sicut proportio proportionum potentiarum ad resistentias.

Licet ergo velocitas motus animalis sit huiusmodi vbi est resistentia & diuersitas potentia, ex diuersitate applicabilis, non tamen motus cæli: vbi nulla est resistentia & motor applicat omnem potentiam. Aliter enim posset in instans infinities voluere, & per tempus mutare quod implicat. Aut cogeretur quiescere à nullo fatigatus &c.

Licet etiam possit proicere lapidem ad certam distantiam: nō tamen medietatem ad maiorem. Contingit enim ex mala applicatione, quæ potentiam minuit, plus proportionabiliter potentiam minorari.

Accipienda ergo sunt cum potentia quæcunque iuuant: contra cum resistentia

Proportio velocitatis motus animalis est sicut proportio velocitatis motus animalis.

Attende sententiam exparte potestatis & resistentia.

stentia sicut figura, distantia mediū, impetus & similia.

Obiectiones contra prædeterminata.

C A P. X.

Hoc est primum suppositum cap.

Ed primo contra septimum suppositum est re actio. Aliquæ ergo velocitates proportionem habent, nec tamen proportionem potentiarum ad resistentias. Proportio enim maioris & minoris inæqualitatis comparabiles non sunt: ergo septimum suppositum falsum.

Secundò contra primam conclusionem. Potentia 9. & 8. eadem velocitate mouent. 1. Moueant enim 2. 1. in hora ad bipedale. 3. ad tripedale mouebunt. In sexquialtero enim. Talis ergo 9. ad b. pedalia, cum nonupla sit triple dupla: sed & 8. ad b. pedalia cum octupla sit tripla dupla.

Tertio. Magnes ergo velocius trahet ferrum paruum. Maiorem enim habet proportionem super illud. Descendet ergo paruum cum magnete: vbi magnus remanebit post. Si magnes velocius cadit quam per se caderet ferrum. Falsum est autem tam paruum velocius cadere quam magnū separari a magnete si potest trahi.

Quarto eadem est proportio a. ad b. motum vnitorem & ad mouentem, ergo æquè cito transibit. b. sicut medietatem.

Quinto, potentia & resistentia non sunt eiusdem generis, ergo nec proportionabilia.

Sexto, ergo debilius, velocius ager in fortius quam econtra. Sit enim, a. calidum b. approximatum b. calido 5. a. ager velocitate, quæ a. dupla, quia caliditatis cuius est ad frigiditatem. b. talis est b. vero ea quæ a. dupla sexquialtera, quia caliditatis cuius ad frigiditatem a. est talis. a. tamen est fortius in calefaciendo: quia maioris potentia.

Responsiones ad præfata obiecta.

C A P. X I.

An detur reactio vide calculatorē trac 7. s. ma vie angelica est quod datur tā in pac ens.

Ad primum. In reactione agens per formam subiecti agit patitur autem per materiam cum resistentia qualitate. Vtriusque ergo agentis fortius est quod agit vel aliquid inuat agere quod non resistere.

Ad secundum si 2. mouent 1. ad bipedale. 3. plus mouent quam tripedale. Li-

cet enim tripla per sexquialteram maior est dupla: non tamen in sexquialtero maior, quia non continet eam & medietatem eius præcise. Est enim sexquialtera maior, quia non continet eam & medietatem eius præcise. Est enim sexquialtera plus quam medietas dupla, sicut octupla maior est quadrupla per duplam non in duplo maior.

Ad tertiam. licet paruum ferrum velocius mouetur ad magnetem: æqualiter tamen manent iuncta, ideo ab ea proportionem cum magnete vtrunq; mouetur non ex propria potentia, quæ de vtroque dicitur qualis motus est.

Scias autē, quod equè facile est magnetē cum ferro qui potest trahi & sine eleuare. Et cum eo & sine æqualiter in libra ponderabit.

Ad quartam probat quod eadem velocitate, non quod æquè cito. Eiusdem enim sunt resistentia. b. & medietas eius qualitatiuè non quantitatiuè. Suae enim aliqua eiusdem resistentia quantitatiuè vel qualitatiuè, vel vtroq; modo qualitatiuè intrinsecè, vel extrinsecè, vel vtroq; mō. Et hoc sufficit ad causandā eandē velocitatē, quantitatiua vero nihil facit ad velocitatem, sed ad tēpus.

Ad quintum resistentia est potentia vel est proportio communiter dicta.

Ad sextum. b. non agit in. a. calefaciendo sed infrigidando. Neque enim in eis sunt gradus caliditatis & frigiditatis separati. Si ergo calidum. b. non ager in simile calefaciendo, a fortiori nec minus calidum quam b.

De vndecim conclusionibus circa causam velocitatis motus.

C A P. X I I.

Vbiunguntur ergo conclusiones quædam supponendo octauo.

Octauum suppositum.

Si aliqua proportio ex pluribus inæqualibus componitur super maiorem: minorem habet proportionem, & econtra. Si autem ex duabus est plus quam dupla minoris & minus quam dupla maioris.

Conclusio j.

Nam omnis potentia in duplo velocius mouet medietatem resistentia quam totam, sed bene cuius est ad resistentiam est proportio dupla. patet primum. Nā 8. Non in duplo velocius mouent 1. quam 2. quia octupla nō est dupla quadrupla.

druple. Secundum, tunc enim semper potentia ad medietatem resistentia est in duplo maior proportio.

Secunda. Non omnis resistentia in duplo velocius mouetur. a. dupla potentia, sed bene cuius ad potentiam est subdupla proportio, patet ut praecedens.

Tertia. Si a. mouet. b. semper medietas. a. mouebit medietatem. b. eandem velocitatem, quaecunque proportio fuerit. a. ad. b. est enim eadem.

Quarta. Si potentia ad resistentiam fuerit proportio maior quam dupla, potentia mouebit medietatem, resistentia minus quam in duplo velocius sequitur ex prima.

Quinta. si potentia ad resistentiam fuerit maior quam dupla, potentia mouet medietatem resistentia plus quam in duplo velocius sequitur ex prima. Ut si. 8. mouent. b. plusquam in duplo velocius mouebunt. 3. 8. enim ad. 3. est plusquam dupla proportio ad proportionem. 8. ad. 6. Oppositum vero ad eam quae. 6. 3.

Sexta. Si potentia ad resistentiam fuerit maior quam dupla. Dupla potentia mouet eandem resistentiam minus quam in duplo velocius. Secunda enim proportio non est dupla primae, patet ex secunda conclusione.

Septima. Si potentia ad resistentiam fuerit minor quam dupla. Dupla potentia in duplo velocius illam resistentiam mouet. Secunda enim proportio est plus quam dupla primae, patet ex 2. conclusione.

Octaua. Si potentia diuisa aequè velocius mouent resistentias diuisas, coniunctas, si potentia sint eiusdem rationis & resistentia similiter. Si enim grauitas mouet. a. & leuitas. b. eadem velocitate non oportet quod aggregatum ex illa grauitate & leuitate moueat. a. b. similiter.

Nona. Si a. mouet. b. & c. mouet. d. in certa proportionem tardius aggregatum ex. a. c. mouet aggregatum ex. b. d. aliqua velocitate media inter eas, quae proueniebat a diuisis, ut si. a. erat. 8. b. 4. c. 7. d. 6. Nam proportio. 15. ad. 10. est media inter proportionem. 8. ad. 4. & 7. ad. 6.

Decima. Proportione aequalitatis nulla est maior vel minor. Non enim aliqua est aequalitatis, ut ex prima sup-

positione nec inaequalitatis, nisi improprie loquendo, dicatur quod in infinitum. Qualiter abusive dicitur. Omne quantum in infinitum maius non quanto. Si enim certa proportione signetur illa, & cum quavis proportione medietatis data signabilis sit alia medietatis in duplo maior & minor, cum inter quaecunque extrema signabile sit medium, quod in eadem proportionem se habet ad minus sicut maius ad ipsum, ergo dabitur aliqua inaequalitatis aequalis proportioni aequalitatis contra primam suppositionem.

Vndecima. Nulla etiam maioris inaequalitatis est maior aut minor aliqua minoris inaequalitatis. Tunc enim aliqua esset aequalis, deducitur ut praecedens inconueniens praecedens.

Penes quid attendatur velocitas motus tanquam penes effectum.

CAP. XIII.

Penes quid attendatur velocitas motus tanquam penes effectum, dicamus iam. Sit ergo.

Prima conclusio. Velocitas localis recti non sequitur spacium corporale per transitum in tanto tempore tunc enim totum in duplo velocius moueretur medietate: cum in duplo maius spacium transeat corporale, consequens falsum.

Secunda. Eadem ratione nec sequitur spacium superficiale.

Tertia. Non etiam sequitur spacium lineale totale inter terminos motus medians, tunc enim duo baculi, quorum alter in duplo longior ab eodem ad oppositum parietem eodem tempore ducti aequè velocius mouerentur, quia equalia spacia linealia intercepta descripsissent.

Quarta. Non etiam attenditur penes spacium descriptum a puncto velocissimo moto, tunc enim duobus hominibus idem spacium eodem tempore facientibus, sed altero in fine ultra hoc spacium extendente manum ille fuisset velocius motus.

Item sint. a. b. duo corpora aequalia: quae eodem tempore pedale describant & punctus medius. a. dum mouetur accedat ad primum, patet quod ille punctus velocius mouetur quam aliquis in. b. tamen aequè velocius mouetur. a. b.

primus

a. b.
primus. I ultimus.

Quinta. Attenditur ergo penes spacium lineale verum vel imaginarium descriptum a puncto medio mobilis vel aequivalentis in tanto vel tanto tempore. Dicitur vel aequivalentis, quia si mobile condensatur aliquo modo non manet idem punctus nisi aequivalenter. Aliqua tamen duo mobilia aequè velocius descendunt, quae non aequè velocius mouentur. Ut si a. b. aequaliter ab eodem puncto distant: ad quem eodem tempore perueniant. a. per lineam rectam b. per curuam. b. enim velocius mouetur maiorem lineam: eodem tempore describens.

Sexta. Attenditur ergo velocitas descensus penes spacium lineale mensurans distantiam puncti medij mobilis de termino descriptum ab ipso puncto medio vel aequivalenti in tanto vel tanto tempore. patet ex dictis. Distantia enim recta lineam mensuratur. Aliquid enim per tantum a termino distat per quantum punctus eius medius vel proportionatus ei.

Penes quid attendatur velocitas motus circularis, tanquam penes effectum.

CAP. XIII.

Pro motu circulari sit hec. Prima conclusio. Velocitas motus circularis tanquam penes effectum non attenditur penes spacium corporale nec penes superficiale per transitum in tanto tempore patet sicut duae primae de motu recto.

Secunda. Non attenditur etiam penes lineale descriptum a puncto medio inter concuum semidiametri. Non enim penes spacium descriptum ab eo quod non est in ipso, sed contingit talem punctum non esse in mobili.

Tertia. non etiam penes lineale descriptum a puncto medio inter concuum & connexum mobilis. Si enim superficies concava per condensationem connexae accederet, connexa non mota aut eadem concava versus centrum per rarefactionem moueretur: connexa manente oportet mobile velocius vel tardius moueri propter dictum punctum maius vel minus spacium lineae describere, ex maiori recessu vel accessu ad cen-

trum, quod non est verum.

Quarta attenditur ergo penes spacium lineale verum vel imaginarium descriptum a velocissimo moto ipsius mobilis in tanto vel tanto tempore, ita enim velociter mouetur, sicut aliqua pars eius. Haec attenditur penes descriptum a puncto tardissimo moto, quia nullus est talis cum non sit signare punctum propinquissimum polo. Dicitur autem vel imaginarium propter ultimam spheram si mouetur. Non enim describitur spacium verum.

Corollarium. Aliqua ergo pars velocius, alia tardius eiusdem mobilis mouetur, ut caput pedibus & superficies centralibus. Intelligatur autem de perfectione circulari, non enim addito rotae aliquo velocitatur motus eius, quia aliquis punctus velocius mouetur quam prius, scilicet si addatur aliquid.

Obiectio & Solutio.

Sed si duo motores ab eadem proportionem mouent singulas sphaeras quarum altera est maior, in eodem tempore voluerent aequalem lineam describentes. Vnde minor sphaera complet reuolutionem ante aliam.

Aliter sphaera maior ab eadem proportionem velocius moueretur, quia maiorem lineam faceret.

Attenditur penes aliud velocitas circuitionis. scilicet penes angulum descriptum circa axem vel centrum, quod circuitur in ordine ad tempus, ita quod mobilia aequè proportionabiles partes siue essentielles siue non in eodem tempore circumeunt aequè velocius circumeunt. Taliter autem velocitatis non est comparabilis velocitati motus recti, nec velocitati motus circularis: sicut nec angulus & linea. Sphaera contra solem & Mercurij aequè velocius circumeunt, non tamen aequè velocius mouentur. Si eodem tempore motus complent.

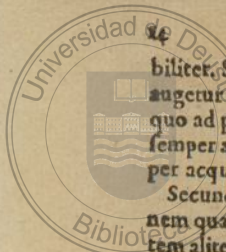
Penes quid attendatur velocitas motus augmentationis.

CAP. XV.

Pro motu augmentationis sit haec. Prima conclusio. Velocitas augmentationis non attenditur penes quantitatem acquisitam absolute in tanto vel tanto tempore. Si enim plantula & magna arbor eodem tempore exiguum aliquid aequaliter suscipiant nutrimenti sensibiliter plantula, non autem magna arbor augetur sensib-

vide hoc capitulum in calculo tra. 6. Aliud oppositum tenet.

B 3 biliter

ALBER. DE SAXO.

biliter, si enim æquē velociter augetur: augetur huiusmodi: nihil vniformiter quo ad partes augetur. Plus enim toti semper aucto quam cuiusvis parti semper acquiritur.

Secunda. Non etiam penes proportionem quantitatis acquisitæ ad præexistentem aliter duarum augmentationū: nulla est velocior aut tardior: nec æqualiter velox. Sit enim a. pedale in hora factum per augmentationem bipedale. b. pedale in hora factum tripedale. Acquisiti ad præexistens in a. est proportio æqualitatis in b. vero in æqualitatis. Equalitatis vero & in æqualitatis proportionibus quomodolibet comparari supra ca. 11. in conclusionibus ultimis fuit inconueniens: non ergo augmentationes illæ comparantur.

Tertia. Attēditur ergo penes proportionem eius quod in fine augenti est ad præexistens in ordine ad tempus. Vt si a. b. pedalia in hora acquirant. a. pedale. b. bipedale. b. in ea proportionē velocius augetur, in quatripla est maior quam dupla. b. enim in fine est triplum ad se prius, a. vero duplum.

Corollarium. Quare quod vniformiter rarefacit: dicitur enim aliquo modo augeri difformiter: oportet localiter moueri & motū intendere: sicut enim quantitas est maior, & maiorem oportet in æquali tempore acquirere: vt eadem seruetur proportio. ius semper ad prius vel augmentatio iam tardior est.

Penes quid attendatur velocitas motus alterationis.

CAP. XVI. & vltimum.

Duplex
successio
alterationis
extensio
sua et in
tensio.

Per motu alterationis. Primo sciendum quod in alteratione duplex potest accipi successio, secundum extensionem, vel secundum partes alterabilis: cuius primò vna pars deinde alia alteratur & secundum intensionem id est secundum latitudinem introductam, quæ primo sub imperfectiori gradu introducit: vt quod primo remissè calefit, deinde intensius: quæ dicitur successio in tempore. Sit ergo hæc.

Prima conclusio. Latentio proprius conuenit alterationi, quam extensio.

Est enim de ratione alterationis successio, sed non extensionis cum contingat aliquid simul secundum omnem partem alterari: vt patet de sensu & sensato. Omnino autem nihil similiter se habet in alteratione & latione &c. Item contingit aliquid alterari quod non habet partes. Vbi tamen est successio intentionis.

Secunda. Velocitas alterationis non attenditur penes qualitatem acquisitam in ordine ad quantitatem subiecti in tanto vel tanto tempore.

Tunc enim alterationes duorum intellectuum non comparantur in velocitate: nec equus & canis eodem tempore ab eodem gradu ad summum albedinis alterati æquē velociter essent alterati licet vniformiter quod nullus dicit.

Tertia. Non etiam penes proportionem qualitatis acquisitæ ad præexistens: nec penes proportionem qualitatis, quæ in fine est ad præexistens in tanto &c. Tunc enim non posset aliqua velocitate à non gradu alterari: & si caliditati vt. 1. acquiratur caliditas vt. 2. in hora. Caliditati vero vt. 4. acquiratur. 8. in hora: illæ alterationes fuissent æquē veloces: quod non est quia per alteram per plus acceditur ad summum & receditur à non gradu: quia per quatuor gradus, vbi per alteram solum per vnum.

Nota quod vnumquodque per quantum ad summum accedit per tantum recedit à non gradu. licet non in ea proportionē geometrica plus accedat in qua recedit: ideo ibi non fuit differentia dicere per alteram per plus acceditur ad summum: vel dicere receditur à non gradu.

Quarta. Attenditur ergo penes qualitatem acquisitam in tanto vel tanto tempore absolute: vt si. a. b. siue æqualia in quantitate siue non: siue æquē intensa siue non: eodem tempore æqualem latitudinem qualitatis acquirant vniformiter æquē velociter intendetur: puta si. a. calidum vt. 5. fiat vt. 6. & b. calidum vt. 7. fiat vt. 8. eodem tempore. Ex aliarum deductione satis per diuisionem sequentem deducitur illa. Hæc satis.

Finis Epitomes de Proportionibus.

DISPUTATIONES CATHOLICÆ PER FRATREM ISIDORVM DE ISOLANIS MEDIOLANENSEM, ORDINIS PRÆDICATORVM, COENOBII DIVI ABOLLINARIIS PAPIAL LECTORVM.

Prima. De igne inferni.

Secunda. De igne purgatorio.

Tertia. De merito animarum purgatorij, & cognitione propria beatitudinis futura.

Quarta. De dispositione dantis & recipientis indulgentias.

Quinta. De modo remissionis facta per indulgentias.

REVENDESSIMO IN

CHRISTO F. GARSIAE DE LOVAYSA S.

THEO. DOC. TOTIVS ORDINIS PRÆDI-

CATORVM MAGISTRO GENERALI AC PA-

trientissimo F. Isidorus de Isolanis Mediolanensis eius-
dem professionis, post humilem obedientiam
superni roris solatium.

QVAE à me & lecta publice & disputata fuere non sine
(vt arbitror) populi catholici fructu: preuo semper mu-
nere Dei: cuius lumine solius fides colitur orthodoxa
aduersus nouos errores: haud magni feci vsque adhuc
publicis legenda tradere voluminibus: tum quod eadem errata chri-
stianorum à vocibus missa fieri viderentur. Tum quod à fratribus
ordinis plura sint edita ob lucem fidei seruandam. Tum denique
quod satis superque me egisse arbitrabar, si in tam nobili virorum
nostræ ætatis scientissimorum corona reuocationem ad sanctam
sedem F. Martino Luthero transmissem. Verum calamitati nostræ
tempestatis magnopere infelici: magis magisque compatiens quin-
que expono disputatiões tum veteres, tum nouas neminem mor-
dens, neminem lacerans, & ab his quoque abstinens verbis quibus
viri sanctissimi impios prosequi solent errores. Hæc etenim tuæ. P.
Reuerendissime est sententia: vt in duris opinionum anfractibus
fratres prædicatores solo tecti rationis scuto, fidem tueantur diui-
narum literarum iunctis armis sanctorumque dogmatibus. Tuæ au-
tem. P. Reuerendissime hæc transmittito, vt me tibi felicia semper
optare noueris, ac quam iucundissime valere.

Disputatio j.

Naqueque disputatio in
tres secabitur partes.

Primo quidem catholi-
cam explicabimus cõclu-
sionem.

Secundo eanlem declarabimus, ceu
legendo egimus.

Tertio, satis obiectis facere conabi-
mur, ac sigillatim.

Conclusio de igne inferni.

Animas separatas sicut & demones
affligi ab igne corporeo, credimus.

Declaratio.

Magister sententia in 44. di. quarti hanc
astruit, vna cum S. Thoma ibidem. q. 3.
ar. 3. in solutione. 3. q. Item Petrus de
palude. q. 7. eiusdem loci. Paria ab eodẽ
S. Thoma habemus in q. 13. secundi quo-
li. & in 23. q. 3. Ad hæc quarto contra gẽ-
tiles capite. 90. Haud impari sententia
eamdem tutatur conclusionem 10. Sco-
tus in 4. sententiarum. q. 2. dist. 44.

At pro ampliori illius explanatione
Primò quidem probanda est conclusio.
Secundò vero examinanda opinioniones
antiquæ & moderniores, de modo pas-
sionis animarum inferni.

Conclusio probatur, quoniam claris
auctoritatibus sacrarum literarum ad
fidem hanc cogimur. Dicitur enim Lu-
ca. 6. de diuitis epulonis anima. Crucior
in hac flamma & Matth. 17. Ite maledi-
cti in ignem æternum, qui præparatus
est diabolo & angelis eius.

Item Augustinus de ciuitate Dei. 21.
ait. Adhærebunt spiritus licet incorpo-
rei corporeis ignibus cruciandi, acci-
pientes ab ignibus pœnam, non dantes
vitam.

Propterea Greg. in 4. dialogorum in-
quit. Colligere ex dictis euangelicis pos-
sumus, quod incendium anima non so-
lum videndo, sed etiam experiendo pa-
tiatur.

Rationabilitas conclusionis ab eodẽ
S. T. comprobatur cõtra gen. vbi supra.

Primo quidem creatura rationalis
creaturam diligendo, peccauit, ergo ra-
tionabiliter punitur per afflictionẽ ab
ea, consequentia probatur: quia pœna
proportionabiliter debetur culpæ cor-
respondenti.

Secundo oĩ peccato dẽt duplex pœna
sensus & dani pœna. n. sensus corripit
culpam, propter conuersionẽ inordinatam

ad commutabile bonum, pœna damni
respondet auersioni inordinatæ ab in-
commutabili bono. Ergo rationabiliter
spiritus à corpore affligetur.

Tertio. Omnis pœna est afflictiva &
contraria voluntati creaturæ rationalis
sed demones & animæ patiuntur pœnã
& non per coniunctionem ad spirituale
substantiam: cum sit delectabile & ad
eius pertinens perfectionem. Ergo per
coniunctionem & subiectionem ad cor-
pus à quo secundum ordinationem suæ
naturæ libera est

Circa secundum. Scito modum pas-
sionum demonum & animarum assigna-
tum fuisse triplicem à veteribus. Primus
est visione. Secundus ignis, vt nocui ap-
prehensione. Tertius est, quod patiun-
tur ab igne, non vt à quadam re corpo-
rea, sed vt ab instrumẽto diuinæ iustitiæ
vindictantis. Instrumentum vero agere in
virtute principalis agentis.

Hos tres dicendi mōs impugnat bea-
tus Tho non quia falsi, sed quia insuffi-
cientes. Ideo licet isti modi suffulcian-
tur auctoritatibus sanctorum doctorũ
nulla tamen auctoritas tantum vnum
affirmat: propterea S. Tho. omnes mo-
dos prædictos in vnum colligens, decla-
rat modum passionis, veluti ex ipsis
omnibus constitutum.

Modi vero dicendi modernorum
sunt quinque. Qui omnes, sicut præce-
dentes, supponunt ignem inferni esse cor-
poreum: veluti pariter in conclusione
supponitur.

Primus est Duran. in 4. di. 44. q. 11. ar. 2.
dicentis, quod anima affligitur ab igne
corporeo, quia scit se cum corpore arsu-
ram. Dæmon autem de felicitate per-
dita nõ ab igne vel corpore. Anima qui-
dem secundum veritatem, hoc modo
patitur ab igne. Dæmon verò secundum
adaptationem

Modus passionis animæ, quia admit-
titur: ideo illius rationes omittantur.
Modus vero passionis dæmonis, non
est utus. Primò quia obit modo lo-
quendi euangelij: qui paratum ignem
ad pœnam dæmonis asserit. Non ergo
illa verba euangelij sunt intelligenda
figuraliter, & per quandam similitudi-
nem siue adaptationem, ita quod cum
summus dolor sensibilis sit ille, qui est
ab igne: quia est maximè actiuus, ita tri-
stitia & dolor spiritualis in angelis, pro-
pter

pter suam vehementiam exprimantur
figuraliter per ignem.

Secundo: quia idem pariter posset di-
ci de anima separata, ac de corporibus
incorruptibilibus. Quod à nemine ca-
tholico admittitur.

Verum: quia iste doctor adducit pro
se tria: respondendum est ei. Arguit ve-
ro sic primo. Afflictio demonum su-
menda est per oppositum ad gaudium
spirituum beatorum, & delectatione sed
ea tota est in consecratione finis, ergo tota
pena demonis est in separatione à fine.

Respondeo. Aliqua quidem afflictio
sumenda est illo modo ac principaliter,
sed non omnis. Nam præesse corpori,
pertinet ad beatitudinem naturalem spi-
ritus: subesse vero ad afflictionem. Cum
verò mereantur privari naturali beati-
tudine, afflictio nonnulla sumenda est:
penes subiectionem ad corpus.

Secundo arguit. Pœna debet cor-
respondere culpæ: sed demonum culpa
fuit inordinata complacentia sui ipsius
& non alicuius corporis: cum interpre-
tatio contemptu dei ergo.

Respondeo. Pœna debet correspondere
culpæ secundum quantitatem: non au-
tem quo ad identitatem subiecti vel
instrumenti. Nam peccantes sola volun-
tate, puniuntur etiam in corpore.

Secundo dicitur: quod correspondet,
quia peccatum Angeli fuit superbia: pœ-
na vero est humiliatio sub vili corpore.
Tertio arguit. Perdidisse felicitatem:
est maxima pœna & gravissima ac ma-
ior quacunque pœna sensibilis: dicunt
dñi Augustinus & Chrysostomus & in
di. 46 adducuntur à Magistro ergo.

Respondeo. Illa est maxima per se, &
solitaria: ceteris comparata: sed non est
maxima simpliciter: quia cum aliis con-
iuncta est maior.

Confirmatur auctoritate beati Pau-
li ad Cor. 3. Saluus erit: sic tamen quasi
per ignem. In quo innuitur similitudo,
& adaptatio.

Respondeo. Ly. quasi non est nota si-
militudinis. sed expressum veritatis:
sicut illud. Quasi unigeniti à patre.
Quod patet per intentionem sancto-
rum, aperte tenentium expresse: quod
patiuntur ab igne corporeo.

Secundus modus dicendi est Agidij
dicentis: quod per veram immissionem
ab igne patiuntur, in quantum est instru-

mentum Dei. Tum quia Deus potest
per se facere quod facit, mediis causis
secundis, potest autem affligere animā
in corpore existentem per ignem. Tum
quia simile reperitur in sacramentis: qui
sunt instrumenta diuinæ misericordie.

Sed hæc opinio improbat. Tū quia
nullū instrumentū pōt agere circa aliqd
in virtute alterius, nisi circa illud possit
ponere suam propriam actionem natu-
ralem. Tū quia principium immissionis
est aliqua forma in agente, quæ in igne
non est. Cum accipiat aliquam formam
a Deo, ad illam operationem & virtute
naturali id nequeat.

Ad rationem pro opinione dicitur, qd
Deus per se potest facere sine causis est
cientibus merè extrinsecis, non autem
sine causis formalibus: sicut nō potest fa-
cere hominem sine anima. Corpus vero
animatur in ea actione concurrente
forma.

Ad similitudinem dicitur negādo. Nō
enim sacramenta agunt in animam solā
sed in totum compositum, circa quod
possunt ponere suas actiones naturales.
Ignis vero nullam actionem naturalem
potest ponere in anima separata.

Tertius modus dicendi est Henrici
octavo quolib. q. 34. tenētis animam se-
paratam & demonem affligi ab igne
corporeo per veram immissionem: sicut
præcedens opinio. Ad fugam vero inco-
uenientium, superaddit, quod diuina vir-
tute superadditur demoni & animæ se-
paratæ aliqua qualitas seu habitus su-
pernaturalis, ratione cuius anima separa-
ta vel demon potest pati ab igne cor-
poreo, quæ secundum se nequirent pati.

Deficit autem prædictus modus di-
cendi. Tum quia sola videtur imaginatio
ad fugam inconuenientium dictorū.
Tum quia eo dimisso, sequitur dubium.
Aut enim illa qualitas est corporea. Qd
non: quia in solo recipitur corpore, aut
incorporea vel spiritualis: sic superest
eadem questio: quomodo spirituale pa-
tiatur ab igne corporeo.

Quartus modus dicendi est vicinus in-
tellektuali positioni. Quod anima separata
patiatur ab igne corporeo, quia in ea vir-
tute diuina possunt remanere potentie
sensitivæ: quia Deus potest separare acci-
dens absolutum a subiecto. Remanētib.
ergo potentiis sensitivis, pōt in eis esse
sensitiva cognitio, & appetit⁹ cōsequēs.

Contra

Contra. Ignis non potest agere in sen-
sum: nisi sit organicus: sed remanentib⁹
potentiis sensitivis: non remanet orga-
num. Igitur non patitur ab igne.

Quintus modus dicendi est. S. T. vbi
dicentis: quod patiuntur ab igne per
alligationem. Alligatum enim tenet spi-
ritus: ignis in quantum est instrumen-
tū diuinæ iustitiæ: eo modo, quo per ar-
tē magicā alligat spirit⁹, alicui corpori.

Huius vero opinionis, quadruplex po-
nitur radix à S. T. Prima est res incorpo-
rea creata: ex natura sua habet, qd loco
diffiniri possit: existens in vno, qd nō
in alio: & hæc radix cōfert huic modo,
sive spiritus sit in loco per essentiam, si-
ue per operationem.

Secunda radix est, qd corpus in spiritū
naturaliter agere nō pōt, nec ei obesse,
nisi secundū qd ei aliquo modo vnitur.
sic, n. dicitur Sap. 9. corpus qd corrūpit,
aggrauat animā. Vniri vero pōt spiritus
dupliciter corpori: sicut forma materiæ,
vt ex ipsis fiat vnū simpliciter. Vel sicut
motor mobili, vel sicut locat⁹ in loco:
eo mō quo separatis cōuenit esse ī loco.

Tertia radix est. Corpus vt instrumē-
tū diuinæ iustitiæ, habere pōt virtutē re-
tinēdi spiritū: ita qd ad aliū locum diuer-
tere non possit. Et qd hoc insit igni ge-
hennali, probatur triplici autoritate
b. Gregorij, Iuliani aduēti à Magistro in
textu: & S. Augustini. 21. de ciuitate Dei.

Quarta radix est. Pari dicitur dupli-
citer. Primo. Communiter & est recipe-
re, & hoc aliquādo perficitur, aliquādo
non, recipiens. Secundo proprie est autē
tale pati: aduenire aliquid contrarium
naturæ vel voluntati: & hoc dupliciter
aut per receptionem formæ alicuius ab
agente contrario: aut per impedimentū
immissionis ab agente, ne patiens proprio
impetu feratur, aut inclinatione agat.

Ex his declaratur, qualiter sit ille pa-
tiendi modus. Patiatur ei ab igne, spiritus
in quantum vt instrumentum diuinæ iu-
stitiæ tenet eum alligatum. Et in hoc ve-
raciter ille ignis est spiritui noxi⁹. Et
sic, vt sibi nocivum vidēs ab igne crucia-
tur. Sicq; ex triplici modo dicendi ve-
terum, constat perfectus modus pas-
sionis demonum & animarum.

Arguitur itaq; sic ad probationē cō-
clusionis. Quicquid impedit a suo pro-
prio motu vel inclinatione ab aliquo,
patiatur ab illo, sed demones & animæ

damnatae, impediuntur per ignē corpo-
reum a sua propria inclinatione, ergo.

Oppositio contra modū dicēdi S. Tho.
Quod nō sit cōueniens suppositio, qd spi-
ritus sit in loco per essentiam. Nā sequerē-
tur tria inconuenientia. Primum: qd oēs equa-
liter punirentur. Secundū qd in camera
pulchra ita affligerentur: sicut in igne.
tertium: quod patres & pueri in limbo
pariter punirentur cum detineantur.

Rñdeo. Hic modus dicendi sustinet
tantq̃ cōmunior & probabilior ac rōna-
bilior cōformiorq; dictis sanctorū. Nō
enī quæ obiciūt aduersus ea quæ q̃ sunt
simpliciter, pnt scētificè solui: ita qd q̃
cat animus præscripta omnino fide in
Christū: imō nō præuia fide alū temp
mutabit ingeniu experientia est in phi-
losophia naturali, in qua mundus dispu-
tatur, nec plena veritas inuenitur.

Ad primum inconueniens dicitur, qd gra-
uior peccator magis odit Deū: & plus ei
displicet, diuina iustitia: & per cōsequēs
magis affligitur ab alligatione.

Ad secundū dicitur: qd alligari alicui
loco, est pœnosum etiā pulchro, sed alli-
gari loco vilissimo: est suprema pœna: si-
cut centrum terræ in quo ignis locatur.

Tertiū facilliter soluitur: quia volun-
tas eorum cum sit iusta, patres volue-
runt illum carcerem.

Oppositio contra eundem modum
dicendi. Suppositio: qd spiritus sit in loco
per operationem: id est qd operatio sit ra-
tio angelo essendi in loco, sicut quanti-
tas substantiæ: arguitur contra eundem
modum dicendi. Non enim videtur ap-
parenter assignari qualiter patiatur spi-
ritus a loco, per detentionem. Aut enim
patiatur per operationem immanentem
quæ est intelligere, aut velle, & per istas
non potest esse magis in loco, quam per
essentiam. Item operationes tales sunt
voluntariæ. Ipsa vero voluntas simplici-
ter cogi nequit. Aut patiatur per tran-
seuntem operationem, & hæc animæ
competere non potest, aut per actio-
nem, quam recipiunt in loco: & hoc
non: quia talis passio: præsupponit esse
in loco.

Respondeo. Esse in loco per opera-
tionem transeuntem: est ratio spiri-
tui essendi in loco: accipiendo nomi-
ne operationis, omne quod sequitur
ad præsentia spiritus in aliquo loco: si-
ue sit operatio, siue contactus virtutis,

quomodoque: ut est ornatus, ut dictum est alibi de mente. S. D. si quod spiritus potest esse in loco corporali, non solum per actionem immanentem vel transeuntem, sed per qualemque unionem eius ad locum, factam virtute propria, & multo magis virtute diuina.

Ad idem arguit Henricus. 8. quoli. 34. Si spiritus pateretur ab igne, propter alligationem, qua nequit separari ab eo & impeditur a sua naturali inclinatione: sequitur quod non patitur ab eo, nisi occasionaliter, sed potius a seipso, sicut cor hominis excitaret passionem iracundiam ad praesentiam repugnantis.

Respondeo. Negatur consequentia. Nam in spiritu alligato corpori est duplex passio. Prima est qua detinetur, & haec est ab igne immediate. Secunda est verus dolor existens in appetitu, & haec est a spiritu mediante prima passione, & intellectione.

Prima oppositio contra conclusionem. Omne quod patitur, recipit aliquid ab agente, ergo species recipit. Receptum vero immaterialiter ibidem recipitur, & spiritualiter, & sic erit perfectio recipientis, ergo non erit in poenam, sed potius in perfectionem.

Respondeo. sanctus Tho. in 4. dist. 44. q. 3. in solutione. 4. respondet. dicendum inquit, quod ignis agit in animam, non per modum influentis, sed per modum detinentis. Quamobrem patiens ab agente, per modum detinentis, nihil recipit.

Secunda agens natura semper est nobilius patiente. Sed ignis est spiritus ignobilior. Ergo spiritus non patitur ab igne.

Respondeo. Assumptum est verum, de agente principali, non autem instrumentali.

Tertia Augustinus. 12. super Ge. ut etiam refert Magister in litera. 44. dist. ait. Non sunt corporalia, sed corporalibus similia, quibus animae corporibus ex parte afficiuntur, seu bene seu male.

Respondeo. Augustinus ibidem loquitur, inquirendo. Unde etiam in 22. de ciui. Dei. alium inquit modum, vel loqui de proxime affligentibus. Ignis enim apprehensus immediate affligit.

Quarta. Omne agens corporeum agit per contactum, sed ibi non est contactus ergo.

Respondeo. Contactus est ibi spiritualis, non corporeus.

Quinta. Anima aut saltem demones quandoque sunt extra ignem inferni, & tamen patiuntur.

Respondeo. Dispensatione diuina, spiritus nonnunquam secundum essentiam sunt extra inferni ignem, non autem secundum apprehensionem, quod est immediatum affligens. Unde obiecto pro cedit, ac si ignis corporeus affligeret spiritus immediate: sicut affligit corpora.

Haec quam breuissimè tenemus, de igne inferni, catholice profecto, propter duo, vero haec disputata sunt. Tum quia radix existunt dicendorum de poena purgatorij Tum propter quosdam, de quorum numero in hac materia Martinus minimè censendus est, qui criminum onusti ponderibus, solatia perquirunt opinionibus haerendo infidelium. De dictis in omnibus. Deus benedictus. Amen.

Disputatio ij.

Quoniam male dispositi homines determinata a sanctis patribus, ingenio, humana diuinaque sapientia praestantissimis, etiam apostolica auctoritate firmata falsa nonnunquam suspicantur, sequentem tuemur conclusionem. Principium itidem est, stabileque fundamentum veritatis meriti animarum clarè intelligende.

Conclusio.

Intellectu sunt paruuli in catholica doctrina, quae sanctis doctoribus minimè consentiunt, probatibus poenarum purgatorias ex sacris literis, ab experientia virorum veritate praeter ceteris colentium & ab ordine diuinae prouidentiae.

Declaratio

Haec conclusio habet quinque partes, quae sigillatim declarandae sunt. Prima pars intellectu sunt paruuli in catholica doctrina. Quod ideo dicitur, quia ingenio sus catholicus nouit plurima paucissimis sacrarum literarum verbis contineri. Multa quoque ex eisde sequi. Quia et nolens intellectu assentire, nisi formaliter, & expressè in eisde contentis: paruuli, si declarations & illuminatione egeant, iuxta illud Psalmi. Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.

Secunda pars est quod sacri doctores probent & teneant purgatorium. Nam. B. Aug. hoc tenet: ut refert Magister in 4. dist. 21. cuius verba sunt in quodam sermone. Ille ignis purgatorij durior erit quam quicquid in hoc seculo paenarum aut

aut sentire, aut videre, aut cogitare quis potest. Idem dicit de ciuit. Dei. 21. cap. 27. Idem de vera & falsa poenitentia: & habetur de poen. di. Item in Enchiridion. Neque negandum est defunctorum animas pietate uiuentium posse releuari, &c. Idem in suarum confessionum libro 9. pro matre sua orat & orandum petit cum eadem. Mater eius moriens (ut ibidem scribit) memoriam sui optauerit ad altare domini. De poenitentia disti. 7. cap. ult. habetur alia auctoritas beati Augustini.

Beatus quoque Ambrosius ut habetur 12. q. 2. Quia aliquis idem tenuit. Qui etiam vigilas instituit mortuorum, ex libro Iob decerpens lectiones.

Beatus etiam Grego. ut habetur eisdem causa & q. Animae asserit idem. Hic sanctus pontifex multa refert exempla: in libro dialogorum purgatorium probantia.

Greg. Nicens in sermone de defunctis, ut refert S. Th. in lib. contra errores graecorum. Si aliquis christo amico consentiens in hac vita purgare peccata minus poterit post transitum hunc per purgatorij ignis conflationem expedietur. Graecus expositor super illud apostoli tanquam per ignem. ait. Hunc ignem credimus esse catharticon, id est, mundificationem: in quo defunctorum animae probantur tanquam aurum in fornace.

Ad haec S. Th. in 4. di. 21. Magistrum sequens & exponens, quibus consentiunt S. Bonauentura: Magnus doctor Albertus Petrus de Palu. Ioan. Scotus eandem. 21. dist. interpretantes: nullo catholico doctore dissentiente.

Hugo de S. Victore ait. Probabile est, quod de his locis puniuntur in quibus commiserunt culpam, & intellige aliquando.

Ricardus dicit, quod grauitati culpae commissae correspondet acerbitas poenae in purgatorio. Diuturnitas vero radicationi culpae in affectu.

Tertia pars est, quod poenae purgatoriae probantur ex sacris literis. Huius probationis radix est id, quod habetur Matth. 12. Luca 12. & Marci 3. Qui peccauerit in spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro. Cui subdit Magister sententiarum in 4. di. 21. Ex hoc datur intelligi sicut san

cti doctores tradunt, quod quidam peccata in futuro dimittuntur. Huic radici si coniungatur auctoritas 2. Machab. 12. sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis soluantur: sequitur necessario purgatorij positio, arguendo sic. Pro defunctis qui sunt in paradiso, non est orandum, quia illi nullo indigent, nec pro his, qui sunt in inferno, quia illi a peccato solui non possunt. Ergo post hanc vitam sunt aliqui a peccatis nondum absoluti, qui solui possunt, & tales charitatem habent, sine qua non fit remissio peccatorum, quia vniuersa delicta operit charitas. Proverbiorum. 10. Unde ad mortem aeternam non deuenient: quia qui uiuit & credit in me, non morietur in aeternum. Io. 11. Nec ad gloriam inducentur nisi purgati, quia nihil in mundum ad illam perueniet, ut patet Apoc. vlti. Remanet ergo locus purgatorij post hanc vitam, ex sacris literis arguendo necessario, & sic arguit, S. Tho. in 4. vbi 3. Alio quoque modo arguit. b. Aug. auctoritate. b. Pauli. ad Corint. 3. Si quis aedificauerit super hoc fundamentum (scilicet, fidei Christianae vitae, quod aurum dicitur, quantum ad dilectionem Dei: argentum quantum ad dilectionem proximi), lignum fenem, stipulam, ipse saluus erit: sic quasi per ignem transiens, scilicet purgatorij, & hoc modo arguunt. b. Aug. & Magister sententiarum. Hoc etiam modo arguit Theodoricus episcopus cyrenensis exponens dictum Apostoli. vbi 3. Si cuius opus arserit &c. & ait. Dicit Apostolus quod saluabitur sic tanquam per conflationem ignis, purgantem quicquid interuenit per incautela vitae praeterite ex puluere saltem pedum terreni sensus, in quo tamen manet quandiu quicquid corpulentiae & terreni affectus inheret, purgetur. Pro quo mater ecclesia hostias & dona pacifica deuote offert, & sic per hoc mundus inde prius exiens Domini Sabaoth purissimis oculis immaculatus afficitur. haec ille. Quarta pars est, quod purgatorium probatur ab experientia virorum, veritate praeteritis colentium videatur exempla recitata a b. Gregorio de se, & de abis in 4. lib. dialogorum. Item in libro de septem donis. Item in vitis patrum & fructum. Item in multis historiis videatur Archiepiscopus in 4. parti. 14. c. 10. Neque dedigneris legere gesta Alberti magni ordinis predicatorum, qui

viuent, studuit suffragia mortuis exhibere, petoluendo sepius vigilas defunctorum; quas instituit B. Ambrosius. Inuenies nempe in prædictis gestis præclara de animabus purgatorij. Auctoritas vero prædictorū maior est & efficacior auctoritate cuiusvis philosophi. Tum propter lumen supernaturale; quod quodammodo deficit a lumine naturale. Tū propter integritatem vitæ: quæ lux est comparata philosophorum moribus.

Quinta pars est. Quoniam purgatorij probatur ab ordine diuinæ providentiæ, nihil secundum suam iustitiam relinquentis impunitum. Diuine enim providentiæ est actus hominum punire vel præmiare differenter & ordinatè: ita quod non omnia premia & pœnæ sunt æquales: ceu probat S. Th. 3. contra gen. c. 140. & sequentibus. Quo supposito arguitur sic. Conuenit hominem mori in charitate cum culpa veniali vel pœna debita. Cū igitur talis non possit damnari propter charitatem, in qua mortuus est: nec saluari quandiu est in reatu pœnæ: ergo alicubi purgabitur. Quasi in deserto medio inter Egyptum & terram promissionis lacte & melle manante.

Adhuc in omni natura videmus quod antequam inducatur vltima perfectio: oportet purgari, subiectum a contrariis dispositionibus. ergo cū purior sit gloriæ forma quàm aliqua naturalis forma: oportet similiter purgari subiectum ante illam. Constat autem quod multæ malæ dispositiones post mortem reperiuntur in multis animabus: ergo necesse erit eas purgari antequam glorificentur.

Prædicta omnia confirmantur ex observatione ecclesiæ. Cuius auctoritas maior est auctoritate cuiuscunque doctoris efficaciorque apud catholicos esse debet omni ratione probabili. Nulla nempe est apud fideles longa consuetudo consentiente fide & auctoritate Petri: quæ efficaciam non fortior sit a spiritu sancto.

Oppositio.

Omnis purgatio importat fœditatē. sed pœna non importat fœditatē. ergo.

Responsio.

Reatus ad pœnam non importat fœditatem eam sed ex causa sua.

Oppositio secunda.

Primæ ad corin. 3. super illud, saluus eritis: sic tamen &c. dicit glossa. Ignis iste est tentatio tribulationis de qua scriptum

est vasa figuli probat fornax. Eccl. 27. ergo homo expiatur ab omni pœna, p pœnas huius mundi saltē per mortē, quæ est maxima pœnarum, & non p purgatorij ignē.

Responsio.

In eisdem verbis sacre scripturæ later multiplex intellectus. Vnde & ille ignis potest intelligi tribulatio præfens vel pœna sequens: & per vtranque venialia purgari possunt: & satisfieri reatui culpæ, sed quod mors naturalis ad hoc non sufficiat. declarat S. Th. in 4. di. 20. q. 1. ar. 1. q. 3. ad 3. dicens. Mors naturalis est pœna consequens originale peccatū: vt quasi iā in naturam sit versa sicut originale peccatū, & ideo per mortē naturāle non purgatur aliquis de peccato actuali, sed per mortē illatam bene potest purgari. Vnde si aliquis mortē illatā patienter sustineat, etiam si pro aliis criminibus sit illata: valet ad diminutionem pœnæ & liberationem a tota pœna secundū quantitātē culpæ & patientiæ & contritionis.

Oppositio tertia.

Non minoris efficaciz est charitas in saluando quā peccatum in damnando. sed peccatum statim post mortem dānat: ergo gratia statim saluat, nō ob stantibus malis quibuscūq; dispositionibus animæ, ergo non dat ignis purgatorius.

Responsio.

Charitas maioris est efficaciz ad saluandum quàm mortale peccatū ad cōdemnandum. Sed ex hoc non sequitur quod citius saluet quàm illud damnet, non obstantibus bonis & malis cuiuslibet decedentis, sed quod plenius saluat & a pluribus liberat. Et hoc est verum, quia liberat ab omni peccato vna charitas & ab omni pœna, quod non facit peccatum vnum respectu pœnarum, similiter confert omnem virtutem & gloriam secundū quamlibet virtutem. Sed nullum peccatum vnum cōfert omne peccatum nec merentur cōdemnari secundū quodlibet genus peccatorum. Instantia autem est quod omnis forma artis & natura fortior est ad perficiendum, quā corruptio ad destruendum, & tamē citius destruetur res quā generetur & perficiatur.

Purgatorium ignem pariter asserit Martinus Lutherus. Quare de eodem igne dicta sufficiant.

Disputatio iij.

Discutiendæ veritates de merito animarum purgatorij, deque certa notitia.

titia propriæ beatitudinis futura, aptius sub vnius conclusionis termino ponetur. Tum quia vna alteri miscetur. Tum quia ex eadem pendent prima radice, est itaque.

Conclusio.

Animæ in purgatorio existentes sunt extra statum meriti proprii siue augendæ charitatis, de sua beatitudine certæ & securæ. Quod auctoritatibus ac rationibus sancti doctores probāt sufficienter.

Declaratio.

His diebus conclusio præfens versatur in ore catholicorum, propter quandam viuacissimam quidem sermonem clarentem, sed dicta sanctorum neque fideliter referentem nec satis superque intelligentem.

Vt igitur conclusionis partes clarè at subtiliter discutiantur. Præmittenda sunt quedā. Secundò adducendæ sunt opinionēs. Tertiò declaranda conclusio quoad omnes eius partes sigillatim.

Itaque præmittendum primo, quod nomen status propriè accipitur & extensiuè, siue improprie. Status propriè loquendo significat quandam positionis differentiam, secundum quā aliquid disponitur secundum modum suæ naturæ quasi in quidā immobilitate: sicut homo erectus stās. Extensiuè vero siue improprie dicitur in actionibus humanis negotium habere aliquem statum secundum ordinem propriæ dispositionis cū quadam immobilitate seu quiete. Vnde quæ de facili variatur & extrinseca sunt non constituunt statum, puta quod aliquis sit diues vel pauper, solum itaque ad statum hominis pertinere videtur, quod respicit obligationem personæ hominis, prout aliquis est sui iuris vel alieni ex aliquo permanente & hoc est quod pertinet ad rationem libertatis vel seruitutis. Vnde status pertinet propriè ad libertatē vel seruitutem siue in spiritualibus siue in civilibus. Hæc ex S. Th. in 2. 2. q. 173 ar. 1.

Aduertendum vero propter Henricū de Gandauo in 12. quolibeto aliter experimentem significatum huius vocis status, & agentem contra prædicta a S. Thom. quod non dixit S. Thom. statum exigere obligationem, sed respicere ita, quod penes habere obligationem, & nō habere illam, deest respicere obligationem affirmatiuè vel negatiuè distinguū

tur status: sicut status liberi a seruo, seruus enim respicit obligationem affirmatiuè, libertas negatiuè.

Considerandum quoque, quod aliqui status imperfectè dicuntur vepore deficientes a propria ratione status. Sunt enim & dicuntur status, quæ vt viæ se habent ad aliud quod propriè status dicitur sicut formæ succedentes in embryone non sunt species per se, sed vt viæ ad species per se. Sicut status incipientium & perficiēcium, qui vt ait S. Th. ordinantur ad alium statum. Ex his patet cum Anselmus in libro de similitudinibus. c. 46. dicit. Quatuor sunt status humanæ naturæ, quibus pro diuersis meritis beata vel magis beata, misera vel minus misera redditur, scilicet in statu innocentie, in statu patrie, in statu viæ, & in statu damnationis, propriè & strictè nomine status vtitur. Nam omnis ille status est ordo dispositionis naturæ cum immobilitate siue quiete respiciens seruitutem pœnæ saltim, aut etiam culpæ simul: vel libertatem ab vtraque. Neque status hic solum accipiendus est pro conditione, sicut solemus dicere quatuor sunt conditiones hominum, quando propriè omnis pars descriptionis status illis conueniunt. Vnde S. Th. semper vocat animā in statu patriæ aut viæ aut damnationis. non vidētes aliquam rationem in oppositum, non curamus quicquid alij scripserunt circa prædicta.

Circa opiniones aduerte. S. Th. in 4. di. 21. ar. 1. q. 4. refert opinionem quorundam dicentium, quod existentes in purgatorio ita sunt absorpti pœnis quod nesciunt se per pœnam purgari, sed putant se esse damnatos. Quam opinionem improbat, quia animæ illæ frequenter petunt suffragia, quæ non peterent nisi scirent se esse liberandas.

Idem vbi supra ar. 2. in responsione ad q. primū ad quartum, ponit viam catholicam, quod post hanc vitam non potest esse meritum respectu præmij essentialis, sed respectu præmij accidentalis potest esse, quandiu meret homo in statu viæ aliquo modo, & ideo in purgatorio potest esse actus meritorius quantum ad remissionem culpæ venialis.

Verum frater Martinus Lutherus sancti Thomæ refert opinionem fatagit, non sincerè, sed modo dicēdi velato

sanctorum doctorum quadam simulata doctrina. Cui pater cum refert sententiam S. Th. de loco purgatorii in libro resolutionum de virtute indulgentiarum conclusionem. 15. Nam S. Th. in 4. di. 21. q. 1. ar. primo. q. 2. duplicem locum asserit purgatorii. probabiliter se locuturum possit et consona dictis sanctorum ac revelationibus. Martinus vero aliter de illo refert in opere predicto. Rogo autem fideles, ne mihi credant aut illi, sed accipiant ipsi scripta Martini hac in re, ac legant attentè, deinde S. Th. sedato animo inquirent ac consideratè intueantur in ea materia, et utique iudices non ambigui hoc in negotio. Qui falsum testimonium in vno publice perhibuit, merito in reliquis suspectus haberi potest.

Iste itaque frater Martinus ponit tertiam opinionem constatam ex quibusdam veris, & expositis à prima opinione, & ex oppositis viæ veritatis beati Thomæ & sanctorum. dicit enim quod timor & horror est poena animabus purgatorii & maxima. Quod probat sex medijs, quæ admittimus aliquo modo, licet non omnino, ut inferius dicitur. Item dicit in conclusione. 26. quod purgatorium est propriè desperatio. Item in conclusione 29. quod non sunt de sua beatitudine certæ & securæ saltem omnes: licet nos certissimi sumus. Quibus dictis asserere videtur primam opinionem. Asserit quoque quod necessarium videtur in animabus augeri charitatem. Et quod adhuc non videtur probatum ullis aut rationibus aut scripturis, quod sint extra statum meriti siue augendæ charitatis. Hæc ex Martino vbi supra.

His itaque præmissis declarandæ sunt partes conclusionis sigillatim. Cuius prima est. Animæ in purgatorio existentes sunt extra statum meriti, intellige quantum ad remissionem culpæ mortalis non venialis. Quod declarant verba sequentia. siue augendæ charitatis. Hanc sic declaro secundum S. Th. Nam in 4. dist. 45. q. 1. ar. 3. ad 2. ait Status merendi vel demerendi est vnus status cum eiusdem si posse mereri & posse demereri. Et ideo cōuenienter debetur omnibus vnus locus. ideo ibidè in corpore distinguit receptacula quinq; post hanc vitam ex diuersis modis recipiendi, pro meritis bonum vel malum. Sta-

tus vero merendi est tantum animæ cōiunctæ corpori mortali. Ad meritum ne peccata eriguntur status viæ. dominium operis id est libertas arbitrii, & charitas. ut hēs S. Th. in 3. dist. 18. & de veri. qst. 29. ar. 6. & 8. Licet autem formale principium meriti sit gratia & virtus. Potentia tamen & status merendi sunt mediata principia.

Siue augendæ charitatis. Charitatem augeri ab apostolo argumentatur dicente primæ ad Cor. 12. Adhuc excellentiorem viam demonstro vobis. Si enim non possit augeri iam cessaret viæ progressus. inde B. August. super Ioan. ait. Charitas meretur augeri, ut aucta mereatur perfici. Modus augmenti est per essentiam. Cum autem charitas sit accideas eius esse est in esse. Vnde nihil aliud est charitatem augeri secundum essentiam quam eam magis inesse subiecto. quod est eam magis radicari in subiecto: Idem quoque est charitatem augeri & secundum essentiam, & ipsam habere ad producendum feruentioris dilectionis actum. Augetur ergo essentialiter quia magis ac magis in subiecto esse incipit. præfigitur vero terminus augmenti charitatis ex statu quia, scilicet anima deuenit ad terminum. Nō autem ex ratione ipsius charitatis ipsa enim secundum rationem propriæ speciei terminum augmenti non habet: neque ex parte agentis charitatem, quæ est Deus infinitæ virtutis, neque ex parte subiecti: quia charitate succrescente superexcreuit habilitas ad vterius augmentum.

Alia particula est quod sunt certæ & securæ de sua beatitudine. Quod dicitur propter opiniones recitatas.

Vltima particula est quod sancti probant prædicta auctoritatibus. sunt vero tantum duo probanda. Quorum primū est quod status merendi est tantum animæ coniunctæ mortali corpori. Secundum est quod sint securæ & certæ de sua beatitudine. Itaque primum multiplici probatur auctoritate.

Prima auctoritas est David. psal. 6. rogantis, ut Deus acceptet suam poenitentiam hic. Quoniam non est in morte qui memor sit tui. In inferno (quo nomine intelligitur omnia receptacula) quis confitebitur tibi, scilicet merendo: quasi dicat nullus. Nomine autē confessionis intelligi

intelligi potest congrue omne opus bonum hic factum. Psalm. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam. Hinc b. Aug. ait. Hic omne meritum comparatur post mortem nullum.

Secunda auctoritas b. Pauli primæ ad Cor. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem sed labor est tantum in anima iuncta mortali corpori, ergo merces tantum debetur pro isto statu. Hoc magis magisque declaratur per ea quæ subinfert ibidem Apostolus dicens. Si quis autem superædificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, lingua, scorum, stipulam. Vnius cuiusque opus manifestum erit. Dies. n. Domini declarabit. & c. Dies vero Domini est mors vt patet in more loquendi eiusdem Apostoli.

Tertia auctoritas est eiusdem in eadem epistola c. 4. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoad usque veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo. Hinc b. Gregor. & habetur 25. d. c. qualis ait. Qualis hinc quisque egreditur, talis enim iudicio apparebit vel representabitur. Hæc ibi. Confirmatur hæc auctoritas per aliud dictum b. Pauli. ad Rom. 2. Reddet vnicuique iuxta opera sua, his quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam & honorem, sed non est patientia boni operis, nisi cum anima iungitur mortali corpori, ergo.

Quarta auctoritas est eiusdem, ibidè, 12. c. Vocat enim charitatem imperfectam viam, dicens. Et adhuc excellentiorem viam demonstro vobis charitatem habere. Charitas verò vt via sola est: quæ augeri potest. Hanc quidem charitatem vt viam manere in presenti vita tantū. asserit idem apostolus paulo post subinfrens. Nunc manentes, spes, charitas, tria hæc.

Quinta auctoritas est ad Gal. 6. Operemur bonum, dum tempus habemus, & arguit sic. ex Apostolo. Status merendi est status seminandi. Nam ibidem sic ait. Quæ n. seminauerit homo, hæc & metet, sed status seminis est vita præsens: ergo in ipsa solum est status merendi. Probatur media, quia status seminis respondet agro, sed vt habetur Matth. 13.

Ager mundus est, ergo.

Confirmantur prædicta auctoritate Ecclesiastes nono. Quodcunque potest manus tua facere instanter operare quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quod tu properas.

Ad hæc in expositione prædictorum b. Pauli adducit. S. Th. illud Io. 9. Me oportet operari opera ei, qui misit me: donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari.

Sexta auctoritas est ad Hæbr. 8. Statutum est omnibus hominibus semel mori. Post hoc iudicium.

Fauet prædictis auctoritas Salomonis Ecclesiastes penultimo. Lignum vbi cunque ceciderit, ibi erit.

Oppositio contra prædictas auctoritates. Martinus Lutherus arguit contra prædictas auctoritates in resolutionibus prædictis conclusionem. 18.

Tum quia prædictæ auctoritates, nō ponunt statum medium inter mortuos, damnatos, & beatos. Tum quia auctoritas b. Augustini non loquitur de purgatorio expressè. Quare illa verba ad purgatorium non sunt trahenda. Tum quia inquit, si glossæ afferendæ sunt ad prædictas auctoritates, possem sine sudore ingenio meo equiuocare duplex meritum huius temporis & illius status. Et dicere Augustinum de merito huius temporis intelligere. Tum quia ex auctoritate Ecclesiastes adducta sequitur, quod animæ purgatorium ingressæ nunquam exibunt, quia vbi cunque ceciderit lignum, ibi erit.

Responsio.

Prædictæ auctoritates non arguunt statum medium, sed arguunt & probant efficaciter interitum. sc. quod post hanc vitam, non sit meritum respectu præmij essentialis. Ad auctoritatē b. Augustini respondetur q. loquitur de purgatorio implicite, quia de omni merito & de nullo: qui autem totum dicit, nihil excludit. Ad imaginariam equiuocationem respondetur q. ea facilitate continetur, quæ probatur. Nulla nempe ratione aut auctoritate fuit. Quinimo aduersatur expressè b. Augustini. omne meritum essentialē excludente post hanc vitam. Ad dictum Ecclesiastes dicitur, q. per se non est efficax cum sit metaphoricum, sed suppositis aliis auctoritati-

bus, sufficienter arguit immobilitatem animarum post hanc vitam in culpa vel gratia. Probatur deinde illud idem rationibus. Prima ratio est posse peccare & posse mereri, merito essentiali, ad eundem statum pertinet. Sed posse peccare non conuenit animabus purgatorij: veluti etiam aduersarij concedunt, ergo nec posse mereri. Probatur prima propositio: tum quia similia sunt, tum a maiori, quia facilius est cadere quam mereri. Secundo, quod est Angelis casus, hoc est hominibus mori. Damascenus lib. 2. Sed Angelus post casum est in termino viae, non in via, & per consequens fortitur immobilitatem in vita spiritu. Si per gratiam si in gratia moriatur vel in morte spirituali si moriatur in peccato mortali, ergo etiam pariter animae: & sic merito essentiali mereri nequeunt.

Tertio, spacium poenitentiae est tempus acquirenda & augenda gratiae. Sed in hac vita tantum habetur spacium poenitentiae: ergo media probatur per id, quod cantat ecclesia in quadragesima. Ne subito preoccupati die mortis quaeramus spacium poenitentiae, & inuenire non possumus, ergo.

Ex quibus patet vltimum. scilicet quod animae sunt certae & securae de sua beatitudine. Tum quia sunt in termino: & hoc illis notum ac manifestatum est: ut dicitur prima ad Corinthios. 4. Itaque nolite ante tempus iudicare &c. Tum quia hoc idem ratio persuadet. Nam supposita ordinatione mentis, quae semper gratiam sequitur, ipsi non impediuntur quin cognoscant se diligere & nullum sentiant incitamentum ad oppositum: ergo suam cognoscunt immobilitatem. Item probatur, quia illae animae a nobis suffragia expetunt crebro, ut liquet ex libro dialogorum b. Gregorij: quod non facerent illae animae nisi scirent se esse liberandas & haec est ratio s. Tho. Contentiuntur praedictis omnibus doctores sancti. Tum etiam hi qui ingenio fuere clarissimi, sicut Petrus de Palude, Petrus de tarantasio Herxus. Io. Scotus in 21. dif. 4. ac ceteri doctores catholici.

Oppositio prima.

Aduersus praedicta arguit Martinus. primo sic conclusionem. 17. Si purgatorij affligit animas, & molestus est eis pauper, ergo deest amor, aut saltem imperfectus est, quem voco imperfectam sani-

tatem spiritus. Cum autem sine perfecta sanitate, caelum nullus intrabit: ergo necessarium est, illis augeri charitatem.

Responsio.

Negatur prima consequentia. Stat. n. aliquem iustum timere poenam, & tamen esse etiam in perfecto amore, sicut patet de Christo timente passionem. Cum autem dicitur: quod charitas foris mittit timorem non concutientem, sed prohibentem ne fiat quod amor suggerit diuinus intellige. Cum vero dicitur quod charitas erit imperfecta: respondetur, charitatem esse imperfectam, potest intelligi tripliciter. Vno modo in ordine quo ad gloriam. scilicet secundum aliquem gradum: & sic nulla charitas est imperfecta: quia immedata dispositio saltem ad aliquem gradum gloriae. In domo enim Dei, mansiones multae sunt. Secundo modo in comparatione ad gloriam: & sic charitas omnium viatorum est imperfecta, donec venerit, ut ait Apostolus, quod perfectum est. Tertio modo comparando unum gradum alteri, & sic non requiratur summus gradus charitatis: in eo qui caelum ingressurus est. Sequeretur nempe omnes animas esse eiusdem gradus gloriae. Quod audire horrent catholicae aures, cum a fide omnino sit alienum.

Secunda.

Praefata sententia nullis vel infirmioribus rationibus probatur, ergo.

Responsio.

Circa ea quae sunt fidei simpliciter, nulla euidens ratio haberi potest, quin imo est implicatio in adiecto quod aliquid spectet simpliciter ad fidem & habeat ad illud firma ratio, sufficit autem catholico bene disposito, quod hoc deducatur sufficienter ex sacris literis, praesertim cum illa sententia a sanctis approbatur doctoribus, & communiter sic credatur, a catholicis bonis & ingenio vigentibus, spiritu enim sancto totam corpus ecclesiae regitur. Qui suggerit quicunque Christus implicite dixit & docuit.

Tertia.

Ad quid Deus vult puniri perfectos in spiritu ad satisfactionem? Contra super omnem satisfactionem, est charitatis satisfactio. Neque enim Deus ipse etiam per poenas quicquam aliud requirit, quam ut perficiatur charitas. Charitas enim nisi Apostolus mentitur, operit multitudinem peccatorum. At illos iam esse

esse perfecte charitatis, positum fuit.

Responsio.

Vult Deus puniri perfectos, iustitia distributiva exigente: ordine diuine providentiae cogente: suadenteque ceterorum protectu videatur. s. Tho. in tertio contra gentes. ca. 140. ac sequentibus: quem iste quia videre non studuit: hinc intellectu errores profert.

Dicitur. 2. quod charitatis satisfactio est super omnem satisfactionem: quantum ad delectionem culpe. Charitas enim secundum quemcunque gradum operit multitudinem peccatorum: est etiam sufficiens secundum aliquem gradum excellentem: operire omnem poenam debitam pro peccatis. Sed quia refraigescit charitas multorum: ideo poena post hanc vitam necessaria est, ne aliquid malum impunitum remaneat.

Dicitur tertio: quod per poenas non semper deus intendit immediate ut perficiatur charitas: sed ut seruetur, ordo iustitiae. Quia iustus dominus & iustitias dilexit.

Dicitur quarto: quod charitas existit in purgatorio: non est perfecta nisi primo modo: ut dictum est in responsione ad primam obiectionem. Item potest dici perfecta non simpliciter sed ex suppositione: quia devenit ad terminum augmenti sed hi perfectionis modi externi sunt a proposito.

Quarta obiectio.

Animae purgatorij non habent facultatem satisfaciendi ex defectu vitae: ergo solo satisfaciunt voluntate.

Responsio.

Licet vitam non habeant corporalem: habent tamen spirituales. Cuius afflictiones superant omnia mundi tormenta ut dicunt sanctus Aug. & hiero. Neque ulterius sequitur: si sola satisfaciunt voluntate: quod augeatur charitas: quia deficit voluntati status merendi: ut supradictum est.

Quinta obiectio.

Finge animam in morte perfectae fidei & charitatis: quae adhuc forte debeat septem dies ieiunare. Cur non deus remitteret tam parua tam magnae charitati. Addit vero Martinus multa vera & pia: ut mendacem hunc casum, exornet: ut patet legenti.

Responsio.

Iste casus implicat in adiecto. Perfecta. n. charitas secundum omnem gradum suapte natura persolvit omnem poenam, ut sanctus Tho. probat in 4. sententiarum: quem omnes sequuntur theologi. Ideo veluti fictio post habendus est hic casus: ac concedendus pharisaeis. quo phylacteria antiqua resarciat: & simbras suas consumptas restaurent.

Sexta obiectio.

Si non augeatur charitas animarum purgatorij, sed tantum puniuntur: ergo punitorium dicendus est ille locus: non purgatorium: nisi forte solutionem esse idem quod purgationem dixerint.

Responsio.

Recte ille locus dicendus est purgatorium: qui ut aiunt Gregorius & Augustinus propter purganda venialia: principaliter institutus est. Non solum vero purgantur venialia quo ad poenam: sed etiam quo ad culpam: ut habetur a Beato Gregorio dist. 25. cap. qualis. quia ille animae non sunt in termino simplicitatis: & ideo merito accidentali mereri possunt. Nec sequitur ergo etiam merentur merito essentiali: quia sunt in termino viae merendi simpliciter, ut probatum est. Item dicitur purgatorium respectu reatus poenae etiam debita mortali: qui reatus respicit culpam. Quis pariter prohibeat solutionem dici purgationem: & propter quid non video. Cum apud sacras literas: de illis dicatur animabus: ut a peccatis solvantur, secundi Mach.

Septima obiectio.

Apostolus dicit. Diligentibus deum omnia cooperant in bonum. Sed hoc bonum potest intelligi, nisi augmentum iam non possessi boni: ergo & purgatorium augeat bonum dilectionis Dei.

Responsio.

Apostolus loquitur de bono sine aditamento, quod est vita aeterna. Quod probat dicens his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Quos enim praedestinavit, hos & vocavit. Quare duplicem calumniam patitur haec obiectio, prima est apostolica propositionis extra propositum assumptio. Secunda falsa propositionis subsumptio.

Octava obiectio.

Virtus in infinitate perficitur. Non enim permittit praeiosissima charitas:

acque secundissima, aliquid secum sterile. At in purgatorio est maxima infirmitas, ergo maxime perficit charitatem

Responsio.

Deficit in tribus hæc obiectio. Non assumit propositionem apostoli: quæ vera tantum est pro presenti statu, ac si ad omnem extenderetur statum. Secundum deficit quod præciositas & secunditas charitatis sit solum illius augmentum. Cum sit quoque ornatus deiformis animæ, cum sit secunda, quia penam facit gratam deo: quare gratus non est inferni luctus, secundissima vero est quia parit vitam æternam: iuxta illud Apostoli, gratia Dei vita æterna. Tercio deficit, quia minorem exploratè nium falsitatis assumit. Nullam nempe habent infirmitatem: sed robustissimæ existentes cæco obcluduntur carceri, infirmitas namque destruens est qualis, corpus consequens.

Nona obiectio.

Impossibile est esse statum in via, via autem Dei est charitas ad Deum tendens, ergo necesse est animas vel procedere vel retrocedere à charitate Dei: cum nondum sint in termino vel visione: ut patet.

Responsio.

Ad viam duo exiguntur, primum est distantia à termino. & hoc solum nunquam constituit viam. Nam polus articus distat ab antartico & neuter dicitur via respectu alterius. secundum est quod per motum tendatur ad terminum. In charitate verò motus est augmentum illius. Quamobrem dicitur, quod charitas animarum purgatorij: propriè dici via nequit: propter defectum conditionis secundæ. Sola verò charitas præsentis vitæ nomen viæ propriè sortitur. Charitas itaque animarum purgatorij via dici nequit, licet charitas vitæ præsentis via dicatur, iuxta illud Apostoli primæ ad Cor. 9. Et adhuc excellentiorem viam demonstro vobis, si quis vero dispositionem ad gratiam voluerit viâ vocare: æquiuocationem fingit.

Decima obiectio.

Impossibile est quod vlla perseverantia creaturæ sit, nisi assidue accipiat magis & magis. Inde enim dicunt quod conservatio est continuata eius creatio. Sed creare est semper novum facere, ut etiam patet in rivulis, radiis calore, fri-

gore, maxime dum sunt extra suum principium. Sed charitas conservatur à Deo, ergo augetur.

Responsio.

Assumptum undique falsitatem spirat. Nam substantiæ angelorum colorum, & animarum conservantur, & tamen magis non accipiunt. Idem de quantitate rerum naturalium, quæ manet eadem in multis. Idem de proprietatibus rerum, vi risibilitas quæ non augentur, & conservantur.

Ad confirmationem dicitur quod conservatio est creatio identicè siue secundum esse: non autem secundum rationem, differunt enim ex parte termini ad quem novum nempe est terminus creationis: præexistens conservationis. Quamobrem in promptu est, neque profunda philosophiæ naturalis nec theologiæ attigisse Martinum. Nam ex sententia Arist ad pauca respiciens de facili enunciat. Quod amplius manifestum est in exemplo rivulorum, radiorum, & caloris. Cui respondere, ridiculum arbitror.

Oppositio adversum secundam partem conclusionis, quæ est, quod anima purgatorij sunt de sua beatitudine certa & securæ.

Arguit contra idem Martinus in conclusio. 19. primo quia si pena purgatorij est pavor & horror damnationis & inferni. Pavor autem omnis facit animum perturbatum, incertum, inopem consilij & auxilij: & tanto magis quanto fuerit vehementior & inopinatio. Animarum autem est vehementissimus & inopinatissimus, ergo.

Confirmatur primo similitudine alicuius incidentis in latrones, qui nihil sperat, neque aliud de se novit, nisi quod vivat.

Confirmatur secundo ab his, quæ canit ecclesia pro eis. A porta inferi, & libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus.

Responsio.

Supposito etiam, quod pavor & horror sit in animabus purgatorij: dico, quod non omnis pavor facit hominem incertum. Sic patet de Christo, qui cepit pavore & cadere. Deinde cum pavor hoc facit: est propter humores partis sentientiæ occupantes vicinia cordis: quæ aliena sunt ab animabus.

Ad

Ad primam confirmationem negatur similitudo. Sed potius assimilantur illæ animæ homini dilecto à rege, & incidenti in manus tortorum eius quos novit nihil acturos sine scitu regis sui, quam vis autem patitur carcerem & angustias, sperat tamen se evasurum, ad regis mandatum quæreretur, tortores pro sibi illatis iniuriis, penas duros infu regis.

Ad secundam confirmationem, præsciendum, ecclesiam in publicis officiis & orationibus in medium afferre dicta sacrarum literarum, etiam si omni ex parte eadem ad propositum minime sint modo conformia sint principaliori intento. Et hoc agit. Tum pro reverentia verborum legis, in qua meditandum est die ac nocte. Tum quia immaculata sunt, suspecte virtute convenientia animas fidelis & sapientiam præstantia parulis, letificant quoque corda, & dulciora sunt super mel & favum. Hinc ex duobus dictis canticis cuiusdam Isaie 38. quorum primum est. Vadam ad portas inferi. secundum est. Tu autem eruiisti animam meam, ut non periret, componit eam orationem pro animabus purgatorij. A porta inferi erue domine animas eorum. Purgatorium nempe recte porta inferi dicitur. Tum quia præeminet, ut communiter tenetur inferno. Tum quia regressus illic existentibus non negatur.

Ad aliud dictum. Ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscura, pariter respondetur. Nam ne absorbeat eas tartarus, sumitur ex psalmo. 68. vbi dicitur neque absorbeat me profundum. Aliud dictum pariter ex sacris literis sumptum videtur, & potest trahi ex eodem psalmo, præcipue vbi dicitur, obsecrent oculi eorum. Illud vero dictum de ore leonis, sumitur ex psalmo. 21. Sed circa sententiam illorum verborum, adverte esse duplicem. Prima ut totum illud offertorium intelligatur tantum de animabus purgatorij. Et tunc sic exponitur secundum Archiepiscopum quarta par. tit. 14. c. 10. Ne absorbeat eas tartarus, id est ne detineat absorptas in illis penis, ne cadant in obscura, id est ne qui ceciderunt in obscurum locum detineantur. Secunda sententia est, ut illud responsorium sit commune vivis & defunctis, ut sit sensus. Libera animas omnium si-

delium, subaudi præcipue defunctorum & tunc clara est sententia, nullam patiens ambiguitatem. Verum quia intentio principalis ecclesiæ est orare in missa de defunctorum pro eis, ideo subservitur ver sus. Hostias & preces &c. & resumitur de responsorio illa particula quæ directè spectat ad animas defunctorum, pro quibus oratur. & hic sensus convenit dicæ omnium animarum.

Secunda obiectio.

Multa leguntur exempla, in quibus habetur, nonnullas animas hanc sui status incertitudinem confessas fuisse. Appaerunt enim multis tanquam evanescentes vocatæ ad iudicium. & si recipitur historia illa, de monacho morituro & propter peccatum fornicationis veluti damnato, iam blasphemante, deinde ad sanitatem reuerso, satis patet.

Ad idem est, quod recitat Gregorius de iuvene, quem in morte draco absorbere volebat.

Responsio.

Propter talia exempla, quæ sæpenu-mero sunt phantasticæ visiones, aut etiam sunt opera diaboli, nunquam est recedendum à doctrina sanctorum. Item illa incertitudo trahi debet ad tempus agonis mortis. Quando anima iam incipit elevari altius, ad cognoscenda occulta de quo tempore multa refert beatus Gregorius, ideo illa exempla monachi & alterius iuvenis, nihil omnino conferunt proposito, quia illa tempore agonis mortis evenerunt. Quod vero spectat ad apparitionem euntium ad iudicium, respondetur, quod ea quæ sunt in instanti temporis respondent non instanti temporis nostri solum: sed etiam temporis diurno. & ideo quæ simul acta fuere, diuersis quasi peracta temporibus nobis reuelantur. Et hoc est, quia phantasia non excedit continuum. Vade spiritualia per modum corporalium intelligimus. & hæc de conclusione præmissa dicta sufficiant. Pro quibus, benedictus Deus. Amen.

Disputatio iii.

IN hac disputatione, dicenda sunt duo principaliter. Primum quidem est de dispositione dantis & recipientis indulgentias secundum de his quibus indulgentiæ prodesse possunt. Quia vero materia trita est, ea propter quam succinctissimè illam explicabo. Sit itaque.

Prima conclusio.

Theſaurum indulgentiarum reſide-
re in pectore Petri, ex ſacris literis com-
probat. Hanc pertranſeo, quoniam
huius probationem deduximus ex ſa-
cris literis, in reuocatione Martini Lu-
theri perſuaſione ſecunda. Neque in
hanc ſue horam aduerſus ibidem di-
ctum aliquid obiectum eſt.

Secunda conclusio est.

Indulgentiæ æqualiter valent: ſiue à
bono ſiue à malo dentur. Huius proba-
tio eſt, quoniam dare indulgentias eſt
gratia gratis data, quæ poteſtatis eſt,
non bonitatis vitæ, & omnes tales gra-
tiæ æqualiter ſunt per bonos & malos.

Item prophetia eſt gratia & radius
diuinus, & tamen fluxit per Caypham
malum pontificem. Ioan. 11. Idem ha-
betur per hoc quod legitur Numeri 22.
quod præclariffima prophetia: per ini-
quiſſimum Balaam fluxit toti eccleſiæ
& ſynagogæ.

Oppositio prima.

Contra arguitur. Riuus, cui ſons non
inſluit nihil perfluere poteſt, ſed pa-
pa qui eſt in mortali peccato, eſt riuus,
cui ſons, hoc eſt ſpiritus ſanctus, nihil
inſluit, quia ſpiritus ſanctus diſciplinæ
effugiet ſictum, & in maliuolam ani-
mam non intrabit ſapientia, nec ha-
bitabit in corpore ſubdito peccatis, er-
go ipſe non poteſt perfluere aliis, ergo
nec indulgentiam.

Responsio.

Minor eſt falſa, quia tali papæ inſluit
ſpiritus ſanctus ea, quæ ſunt poteſtatis.

Oppositio ſecunda.

Radius ſolis: quem nubes interceptit
ad nos non venit. Sed ſpiritus ſancti gra-
tia dicitur radius à beato Dionyſio, &
nubes peccatum ab Eſaiâ: ergo gratia,
quàm peccatum interceptit, non venit
ad nos. Sed indulgentia fluens vel debet
fluere à tali papæ, eſt gratia peccato in-
tercepta. ergo ad nos non venit. ergo
non valet talis indulgentia.

Responsio.

Quemadmodum dictum eſt. Iſte ra-
dius eſt poteſtatis & gratiæ gratiis da-
ta: ſicut & prophetia, peccatum au-
tem non interceptit, niſi radium gratiæ
gratiam facientis.

Tertia conclusio.

Indulgentiæ omnibus valent tam e-
xiſtentibus in mortali quàm in ſtatu

gratiæ, ſed differenter. Probatio huius
eſt. Quoniam exiſtentibus in ſtatu gra-
tiæ valent ad diminutionem pœnæ ex-
piatiuæ, ſiue iniunctæ: ſiue iniungendæ,
ſi ſacerdoſiniungens errauit. Modus de-
clarabitur in ſequenti diſputatione. E-
xiſtentibus autem in mortali valent du-
pliciter, Vno modo: quo alius alteri me-
reri poteſt primam gratiam conuerſio-
nis orando, ieiunando, & alia bona ope-
ra faciendo. ſi enim hoc vnus poteſt,
multo magis poteſt eccleſia, per theſau-
ros communium meritorum. Secundò
valet, ſicut opus de genere bonorum vi-
cinat hominem ad gratiam, vt dicit Am-
broſius. Qui digni ſunt dignitate con-
gruentiæ non dignitatis. Aliter vero non
puto valere indulgentias exiſtentibus
in mortali. Cuius ratio eſt. Quia à nul-
lo ſolubilis eſt pœna, niſi à quo ſoluta
eſt culpa. Adhuc clauis in confeſſione
abſoluens conſistentes certior eſt in effe-
ctu ſuo, quàm clauis in relaxationibus.
Sed in confeſſione non abſoluit, niſi ab-
ſolutum prius à Deo: à culpa mortalis
peccati, ergo in indulgentiis non aliquid
abſoluitur de pœna: niſi prius ſit remiſ-
ſa culpa à Deo.

Quarta conclusio.

Indulgentiæ multum proſunt exiſten-
tibus in purgatorio. Probatur. eccleſia
offert ſalutares hoſtias pro defunctis.
ergo eis quoque proſunt indulgentiæ.
Probatur conſequentia Quoniam vtræ-
que ſuffragia parit ſunt rationis.

Adhuc cuiusque prodeſt meritum
perſonale vniui de eccleſia, illi multo
amplius prodeſſe poteſt meritum com-
mune, tam capitis quàm membrorum
eccleſiæ, ſi ad ipſum deriuetur. Sed exi-
ſtentibus in purgatorio, proſunt merita
perſonæ, vt patet, ergo etiam proſunt
illis indulgentiæ.

Oppositio

Petro dicitur. Quodcunque ligaue-
ris ſuper terram. Sed exiſtentes in pur-
gatorio non ſunt ſuper terram, ergo eis
non videntur valere indulgentiæ.

Responsio.

Albertus magnus in 4. ſen. diſt. 20. ſic
reſpondet formaliter exiſtente in purga-
torio ſecundum aliquid ſunt ſuper ter-
ram: quia ſcilicet meruerunt dum viue-
rent, quòd eis etiam poſt mortem ad
velociorem liberationem poſſent va-
lere, & hoc etiam in ſequentibus, in
litera

litera habetur ex verbis Auguſtini. Pur-
gatorium enim quodammodo via eſt: &
quodammodo terminus. Quantum e-
nim ad confirmationem, quia peccare
amplius non poſſunt, ſunt in termino,
ſed quo ad non perueniſſe ad hoc, ad
emendam, quæ emendantur, ſunt
adhuc in via & in tranſitu ad pœnitentiam.
Hæc magnus Doctör.

Conſiderato attentius, quòd in ani-
mabus purgatoriij, propter præceden-
tia merita vel demerita, duplex repe-
rietur diſpoſitio. Prima quidem ad hoc
quòd liberentur à pœnis, & hæc omni-
bus eſt communis. Alia ad velociorem
liberationem. Et hæc nobis ignorata eſt.
propter hanc ſecundam diſpoſitionem
dicitur in glo. in verbo mendaciter. c.
Abuſionibus: de pe. & re. in cle. quòd a-
nimæ purgatoriij reſeruantur iudicio
Dei. Vide alia, quæ diximus, circa hanc
gloſſam, in reuocatione Martini: per-
ſuaſione prima

Ab ingenio minime videntibus mul-
ta patiter obiciunt, quæ potius turpiſ-
ſimos mores quorundam prædicantium
indulgentias tangunt: quàm veritatem.
Quo circa vltimam diſputationem in-
grediamur Et pro hac benedictus Deus.
Amen.

Disputatio quinta & vltima.

Conclusio.

Poteſtate clauis nedum per
modum ſuffragij paſtores
catholici pœnæ non ſolum à
canone impoſitæ: ſed etiam
ſecundum ſe debita, remiſſionem dant
animabus

Declaratio.

Gratia clarioris intelligentiæ, circa
hanc concluſionem: Primo declarandi
ſunt termini. Secundò in medium ad-
ducendæ opinioniones. Tertiò probanda
eſt ipſa concluſio.

Primus terminus eſt poteſtate clauis:
& intelligitur de clauē iuriſdictionis,
non autem ordinis. Huic ait S. Tho. in
4. diſt. 20. q. 1. ar. 3. q. 2. ad 1. Clauis eſt
duplex ordinis & iuriſdictionis. Clauis
ordinis ſacramentale quoddam eſt, &
quia ſacramentorum effectus non ſunt
determinati ab homine, ſed à Deo: I-
deo non poteſt taxare ſacerdos, ſed à
Deo: I-
deo non poteſt taxare ſacerdos, quan-
tum per clauem ordinis in foro confeſ-

ſionis de pœna dimittat, ſed tantum
dimittitur, quantum Deus ordinauit.
Sed clauis iuriſdictionis non eſt quid
ſacramentale, & effectus eius arbitrio
hominis ſubiaceat Et huiusmodi clauis
effectus eſt remiſſio per indulgentias,
cum non pertineat ad diſpenſationem
ſacramentorum talis remiſſio, ſed ad
diſpenſationem bonorum communium
eccleſiæ. Et ideo legati etiam non ſa-
cerdotes, indulgentias facere poſſunt.
Vnde in arbitrium dantis indulgentiam
eſt taxare quantum per indulgentiam
pœna remittatur. Si tamen inordinate
remittat, ita quòd homines pro nihilo
ab operibus pœnitentiæ reuocentur,
peccat faciens tales indulgentias. Nihilo-
minus quis plenam indulgentiam cõ-
ſequitur. Hæc S. Tho.

Aduertendum quòd dare remiſſio-
nem pœnæ animabus: per modum ſuf-
fragij, differt à remiſſione data per po-
teſtatem clauis ſex modis.

Primo in cauſa Nam ſuffragium pro-
uenire poteſt à non habente clauem, re-
miſſio vero alia non prouenit niſi ab ha-
bente clauem.

Pro cuius intellectione ſcito, vt ait S.
Tho. in 4. diſt. 20. ar. 4. in reſponſione ad
primam queſtionem. Indulgentiæ effe-
ctum habent ſecundum quòd opera ſa-
tisfactoria vniui alteri computantur,
non ſolum ex vi charitatis directa ad
ipſum, ſed etiam ex intentione operan-
tis, aliquo modo directa ad ipſum. Sed
intentio alterius poteſt ad alterum diri-
gi tripliciter, aut in ſpeciali, aut in gene-
rali, aut in ſingulari.

In ſingulari quidem, ſicut cum quis
pro alio ſatisfacit determinatè. & ſic
quilibet poteſt alteri ſua opera com-
municare.

In ſpeciali, ſicut cum quis orat pro
congregatione ſua, & familiaribus &
benefactoribus, & ad hoc ordinat etiam
ſua opera ſatisfactoria. Ecce ille, qui
congregationi præeſt, poteſt opera illa
alijs communicare applicando inten-
tionem illorum: qui ſunt de congregatione
ſua ad hunc determinatè.

Sed in generali, ſicut cum quis ope-
ra ſua ordinat ad bonum eccleſiæ in
generali, & ſic ille qui præeſt eccleſiæ,
generaliter poteſt opera illa communi-
care applicando intentionem ſuam ad
hunc vel illũ, & quia homo eſt pars con-
gregationis,

DISP. V. DE MODO REMISSIONIS.

gregationis, & congregationis est pars ecclesie. Ideo in intentione boni priuati includitur intentio boni congregationis, & boni totius ecclesie. Et ideo ille qui præest toti ecclesie potest communicare ea, quæ sunt congregationis: & huius hominis, & ille qui præest congregationi ea, quæ sunt huius hominis, sed non conuertitur hæc ille.

Secundo distinguuntur in effectu. Nam per suffragium tantum, quod est communicatio bonorum prædictorum, quamuis homo soluitur à reatu pœnæ quantum ad Deum: non tamen soluitur à debito faciendi satisfactionem iniunctam ad quam obligatus est ex præcepto ecclesie, per secundam vero remissionem, quæ pariter suffragium est, imò perfectius est: & dicitur suffragium ab utroque absoluitur.

Tertiò differunt in radice. Nam remissio pœnæ, consequens potestatem clauis, prouenit mediâtè vel immediâtè ab indeficientia meritorum, ut sibi in omnibus aliis valere possit. Vnde nullus absoluitur à pœna debita pro tota, nisi determinatè pro eo fiat: quantum debebatur. In ecclesia vero tota est indeficientia meritorum præcipuè propter meritum Christi: Cuius ecclesie caput est Papa.

Quartò differunt in subiecto dante. Nam sua suffragia singularia quilibet in gratia existens potest alteri communicare: quia opera sua. Idem ille qui cōgregationi præest, potest opera illius alteri communicare, applicando intentionem suam ad huic vel illum. Suffragia vero per potestatem clauis data, non dantur nisi à papa, qui præest indeficientiæ meritorum ecclesie. Ideo potestas dandi talia suffragia, plene rehdet in papa: quia potest facere quod vult, causa tamen existente legitima, sed in episcopis ac multis aliis est taxatum suffragium, secundum ordinationem papæ. Ideo possunt facere quod eis taxatum est, & non amplius.

Quintò differunt in nomine. Nam indulgentiæ dicuntur, quæ proueniunt à potestate clauis, suffragia vero simpliciter reliqua nuncupantur. Sextò, & vltimò in ordine. Nam dans indulgentias, potest dare alia suffragia: non autem conuerso.

Circa illam particulam, non solum à

canone imposita, sed etiam secundum se debita: notandum, quod pro peccatis est à diuina iustitia imposita pœna, & diuersa: hoc enim facere ad iustitiam pertinet distributiuam, & ad prudentissimum legislatorem quemcunque. Ideo Deuteronomij 25. dicitur. Pro mensura peccati erit & plagarum modus. Et Isaiæ 27. In mensura contra mensuram cura obiecta fuerit, vindicabo eam. Hæc verò duplex est, actualis, & virtualis. Actualis multiplex conuincitur spiritualis tantum, ut quæ est animarum separatarum & quarundam est æterna, est alia temporalis. s. purgatorij. Alia tantum corporalis: ut ieiunium, peregrinatio, psallendia, lachrymæ, disciplina: genus flexiones, vigilia, continentia, & omnia pietatis opera. Alia spiritualis & corporalis simul, ut orationes mentales, vota, meditationes, contemplationes, studia. Harum vero alia diuina, ut tribulationes & flagella Dei ad hæc. 12. Flagellat autem omne filium, quem recipit, alia voluntariè assumpta. Virtualis pœna est omne opus à diuina pietate acceptatum loco pœnæ: sicut contritio ab excellenti proueniens charitate, quæ non solum culpam delere potest: sed etiam pro omni pœna satisfacere. Nam fides Magdalene, excellenti gradu charitatis formata, illi & culpam & pœnam omnem simul remisit, dicente domino. Remittitur tibi peccata tua, quo ad culpam, frides tua te saluam fecit. Vade in pace. Lucæ 7. Quo ad pœnam. Hoc idem fit in adultis baptizatis Deo acceptante baptisma ad delectionem culpæ, & remissionem pœnæ. Dicente b. Ambrosio gratia Christi omnia condonat gratis, & intelligitur: quia ipse Christus satisfecit. Pœna vero canonica ea est, quam canones imponunt variis criminibus quæ nunc arbitraria est omnino. Quam ut canonica est, papa in presenti vita potest remittere pro suo arbitrio. Et hæc nonnunquam satisfacit, pœnæ à Deo impositæ simul & ab ecclesia, nonnunquam tantum ecclesie plenè, Deo vero semper secundum partem saltem, si tamen fiat ab existente in gratia. Aliquando vero Deo plenè poterit existes in gratia propter excellentem gradum charitatis satisfacere, exolendo partem pœnitentiæ canonicæ. ad reliquam vero tenetur vinculo præcepti ecclesie nescientis

certitudinē diuinæ acceptationis. Quia vero superabundat, eorum Deo conuertitur in meritum operantis. Ideo quicquid supererogauerit, cum dominus venerit, reddet illi.

Catholici itaque pastores ac præsertim papa remittere possunt omnem pœnam canonicam, includentem pœnam diuinam: ut dictum est, applicando merita aliorum ad satisfactionem debitam, & hoc per indulgentias tantum. Pœnam vero canonicam, si pura daretur pro libero arbitrio, papa remittit etiam sine indulgentiis. Pœnam verò diuinam tantum remittere potest papa, siue per indulgentias, siue quomodolibet applicando merita in thesauro seruata ecclesie, loco illius debite pœnæ. Et hanc applicationem efficit viuus & animabus purgatorij, qui talis suffragij sunt capaces propter recessum à nobis in eadem dispositione, causa tamen semper existente legitima, ceu indefinenter repetit S. Tho. loquens de hac materia. Et huic applicationi portæ inferi non præualent quoniam huius clauis potestate aperit animabus nondum ingressis regnum celorum. Ceteri quoque siue præfides multitudinis, siue speciales personæ, pro tali pœna suffragia asserre & applicare possunt.

Circa opiniones, Primo adducam opiniones circa radicem valoris indulgentiarum. Secundo circa ipsum valorē. Et enim hæc duo exiguntur ad intellectum conclusionis. Prima est S. Thomæ, & viæ communis apud omnes theologos, quod indulgentiæ valent per applicationem meritorum Christi & aliorum sanctorum loco pœnæ debite pro peccatis. Secunda est Durandi dicentis quod indulgentiæ sunt de merito Christi, qui indubitanter pertinet ad thesaurum ecclesie, & sufficit pro toto mundo primæ lo. primo. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non solum pro peccatis nostris, sed totius mundi.

De merito verò passionis sanctorum ponit in dubium. Tum quia intentio merentis est necessaria ad hoc quod meritum suum redundet in alterum. Sed de hac intentione nulla habetur historia, ergo.

Tum quia illæ passionēs & illa merita, sunt plenè remunerata. Ad primum dicitur, quod hoc sancti intendunt ex

PLICITÈ vel IMPLICITÈ. Nam sanctus qui libet conformatur capiti Christo, cuius merita illata sunt in ecclesia, & quotidie inferantur ab existentibus in gratia. Hinc est illud Pauli secundæ ad Cor. 1. Adimpleo ea, quæ defunt passioni Christi, & totius ecclesie. Cuius caput est Christus adimpleo. i. addo mensuram. & sic exponit glossa hoc quoque sequitur ex charitate faciēte merita singulorum communia. Ad secundum dicitur, quod passionēs & pœnæ, ut sunt meritorie, sufficienter sunt remuneratæ, non autem ut sunt satisfactoriæ, hoc patet in eo, qui satisfacit pro alio oratione, quæ tamen in sinu eius conuertitur.

Tertia opinio est Aureoli in 4. dist. 20. dicentis, quod papa potest dare indulgentias non solum per modum recompensationis & satisfactionis, quod fit accipiendo de merito Christi & sanctorum, sed etiam auctoritate sibi tradita à Christo, cum dixit, Quodcumque ligaueris super terram. Ideo auctoritatiuè & absolutiue nihil dando pro recompensatione, potest pœnas, quas voluerit relaxare.

Et scito, quod hæc opinio conuenit cum opinione b. Tho. & potestatem clauis iurisdictionis dētur indulgentiæ differt verò, quod sola potestas clauis possit sufficere asserendo, dicente S. Thom. quod applicatio meritorum exigitur.

Quarta opinio est nouissima. Martini Lutheri duo inter cetera dicentis. Primum quod papa non potestate clauis, quam nullam habet, sed modum suffragij: dat animabus remissionem: & hoc asserit in conclusione. 26. & qualem potestatem habet Papa in purgatorium generaliter, talem habet quilibet episcopus in sua diocesi, & curatus in sua parochia particulariter huius rationes soluentur inferius, & hæc de opinionibus radices valoris indulgentiarum. Sunt itaque duæ opiniones extremæ. s. Lutheri & Aureoli, & S. Tho. media quam sequitur Durandus vno dempto, ut patuit.

Probat ut que conclusio. s. quod potestate clauis dantur indulgentiæ. Quod dant prælati in persona Christi, dant potestatem clauis. Sed præfules catholici dant indulgentias in persona Christi ergo potestate clauis. Probatio mediæ est auctoritate b. Pauli 2. ad Cor. 2. dicentis. Nam & ego quod donauimus, si quid

E propter

propter vos donauit in persona Christi, id est, ac si Christus donasset. Sed Christus poterat relaxare poenam peccati, ut patet de muliere adultera, ergo & Paulus potuit, ergo & papa, qui non est minoris auctoritatis, quam Paulus fuerit.

Præterea potestas ligandi atque solvendi, eadem consequitur auctoritatem in foro ecclesiæ, sed ligare pertinet ad potestatem clausis iurisdictionis, ergo solvere à pena canonica, sequetur necessario potestatem clausis iurisdictionis.

Præterea, Quicquid conuenit alicui, ut præest ecclesiæ, conuenit eidem propter potestatem iurisdictionis. Sed conferre indulgentias conuenit pastoribus in quantum præfunt ecclesiæ, ergo.

Adhuc minus est excommunicare quam indulgentias facere. Sed excommunicare pertinet ad potestatem iurisdictionis, ergo etiam facere indulgentias.

Item. Eidem confertur dispensatio thesauri ecclesiæ, præcipue utilis, cui committitur regimen ecclesiæ. Sed non committitur regimen, nisi cui datur potestas iurisdictionis, ergo.

Ad hæc. Ecclesia generalis errare non potest: quia Christus qui in omnibus exauditus est pro sua reuerentia, dixit, super cuius confessione ecclesia fundata est. Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua Luc. 22. Sed ecclesia generalis hoc semper sensit, ut non nisi habens potestatem iurisdictionis conferre possit indulgentias, ergo Potestate clausis datur indulgentiæ.

Confirmantur prædicta ex more litterarum curiæ Romanæ, utentium tali modo dicendi. Nos ergo de omnipotentis Dei misericordia & auctoritate Apostolorum Petri & Pauli consili relaxamus centum dies &c.

Itidem de pœ & re. c. Quod autem, dicitur remissiones eis non valere, quæ non fuerint ab eorum iudice factæ.

Sed iudex ecclesiasticus non est sine potestate iurisdictionis, ergo.

Superfunt vero duæ partes conclusionis probandæ. Prima quod pastores catholici remittant poenas à canone impositas. Et quia hæc ab omnibus admittitur, ideo tanquam manifesta relinquitur. Secunda pars est, quod remittant

poenas secundum se, id est lege diuinæ impositas. & hoc probatur, primo sic. Quod recte fit à pastoribus ecclesiæ, approbatur à Deo, iuxta priuilegium Petro concessum, sed pastores catholici remittunt poenas canonicas, includentes secundum totum vel secundum partem poenas secundum se, ergo remittunt poenas secundum se debitas. Secundo probatur sic. Absolutus à pastore ecclesiæ à poenis iniunctis in hoc seculo, aut tenet in futuro solvere poenā, lege diuina impositā, aut nō. Si nō. Ergo pastores catholici remittunt poenas debitas secundum se. Si sic. Ergo soluet in purgatorio. Sequitur igitur, quod ecclesia remittat ad poenas grauiiores. Quod aduersatur pietati spiritus sancti gubernantis ecclesiam, de quo dicitur disponit omnia suauiter.

Oppositio contra primam partem conclusionis: quod papa potestate clausis remissionem dat animabus.

Primo obiicit Martinus in conclusione. 26. per illam vulgatam Hostiensis rationem, videlicet si clauis sese ad purgatorium extenderent: possent euacuare purgatorium. Atque crudelis esset papa, quod non euacuat purgatorium.

Responsio.

Papa potest, existente causa iusta, & rationabili: ne aduersus iustitiam diuinam temerè agat.

Contra.

Instat idem. Quænam ista erit causa rationalis? Num aliqua maior erit quam charitas iustior vel rationalior?

Responsio.

Primo dico, quod charitas inter causas non computatur, sed supponitur omni causæ. Nullam quoque adesse non posse in tanta latitudine contingentium quam infinitatem vocat Aristoteles dicens. Infinita vni accidunt, quanto magis in numeris per secula asserere non ausim succedentibus.

Expoliare itidem purgatorium pro libito aduersatur mandato Christi, qui iussit triticum seruatum in ecclesia dispensari familiæ in tempore.

Hoc etiā non agendū est à Papa, quia particulari iudicio Dei subsunt. cl. de pœ & remis. c. abusionibus. Recolitoque à nobis dicta fuere circa illam glossam præsertim de dispositione supra.

Hoc pariter exemplo Christi actitandum non est, qui à mortuis resurgens,

non nisi patres in limbo existentes iam poena soluta, liberauit: ut communiter tenent doctores.

Secunda.

Clauis ecclesiæ pariter ligat sicut & soluit, sed non potest ligare animas purgatorii, ergo nec soluere.

Responsio.

Clauis auctoritatiue tantum soluens potest ligare. Et hoc verum est in potestate ordinaria, non autem in subdelegata, neque in soluente aliquo alio adito. Non enim valet hoc, instituere potest, ergo destituere. Episcopus potest ordinare, ergo potest soluere ab ordinatione. Patet ergo illa maior propositio triplicem patitur calumniam. Prima quia in omni habente potestatem non verificatur. Secunda quia in sola tantum clauis iurisdictionis potestatem tenet. i. quæ à nullo addito operatur. Tertiò, quia falsa est vniuersaliter in omni clauis, puta in clauis ordinis.

Tertia.

Si potestate clausis remittit, cur non tollit Papa nomen suffragij, & non vtitur nomine auctoritatis ac potestatis in dando indulgentias.

Responsio.

Non est tollendum imò seruandum necessario nomen suffragij propter differentias superinductas. Nomine verò auctoritatis non vti Pontificem falsum est.

Oppositio contra illam partem conclusionis pœna, non solum a canone impositæ, sed etiam secundum se debite.

Arguit primò sic idem Martinus in conclusione. 20. ex ipso stilo pontificis de iniunctis poenitentis misericorditer in domino relaxamus.

Responsio.

Hic non est omnis stilus: sed plenariam nonnunquam omnium peccatorum remissionem largitur. Dico secundò quod in poenis canonicis poenæ diuine includuntur, acceptantque à Deo iuxta illud Matthæi. 16. Quodcumque ligaueris super terram: erit ligatum & in cælis.

Secunda obiectio.

Id nulla auctoritate probatur, nullisque auct. oribus, nisi forte Petro de Palude, Augustino de Anchona, Capreolo &c. Sed quicquid hi sentiunt, nō facit argumentum fidei, ergo.

Responsio.

Præfati doctores id ingeniosè & sauto edocente spiritu, deducunt ex sacris literis. Est aut signū animi, male derebunt fidei sentientis, quando adherere renuit ingenuis præclarissimis ac eorum vni formi sententiæ in dubiis fidei: quem admodum inquit Arist. in topicis aduersus contradicentem dictis sapientum sollicitum esse stultum est.

Tertia obiectio.

Extra de pœ & re. Cum ex eo dicitur quod per indulgentias satisfactio penitentialis enervatur per indulgentias, scilicet indifcretas & superfluas.

Responsio.

Hæc auctoritas conducit potius proposito quam officiat. Tum quia poena diuina in canonica poena continetur, ut dictum est. Tum quia poenitentia & canonica est & diuina. Matthæi 4. poenitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum.

Oppositio aureoli in dist. 20. quarti, scilicet quod papa possit auctoritatiue remittere poenas pro peccatis debitas, sine applicatione meritum.

Rescripta papalia obtinent vim iuris & auctoritatis sanctorum, sed in rescriptis papalibus fit relaxatio authentico modo, sic. Nas ergo de omnipotentis Dei misericordia & auctoritate apostolorum Petri & Pauli consili, relaxamus tibi centum dies &c. ergo auctoritatiue.

Responsio.

Concedimus fieri per auctoritatem Petri & Pauli relaxationes, sed media applicatione meritum & non sine satisfactione, & hoc haberi non potest ex rescriptis papalibus. Restrigitur ergo auctoritas pontificis, quia exigit necessario charitatem in recipiente & causam mouentem, quæ est pietas in dante, ratio superius facta est.

Secunda.

Pa potestate papæ est relaxare omne vinculum impediens à regno celorum, Quia dictum fuit Petro. Quodcumque ligaveris &c. Sed obligatio ad penam est huiusmodi. ergo.

Responsio.

Maiores est vera, iuncta satisfactione non autem simpliciter: ut dictum fuit. Remittere enim sine satisfactione: solius est potestatis excellentiæ christi, dei immortalis.

Tertia.

Cui committitur maius: committitur minus. sed maius est absolvere à culpa & à pena: & commissum est capiti absolvere ab omni culpa sine exceptione. ergo.

Responsio.

Responderent canonistæ quod vera est maior quando minus est maiori includitur. Dicitur etiam si valeret hic modus arguendi: sequeretur quod omnis sacerdos haberet auctoritatem conferendi indulgentias: ut patet: quia eis committitur absolutio à culpa: quod est maius.

Dicitur quoque, quod licet semper absolutio à pena esset, quid minus quam absolutio à culpa: non tamen semper

debet quod cui committitur maius committatur minus: quia absolutio à culpa in nullo casu potest esse nociua nec impeditiva maioris boni: secus est de absoluteione à pena.

Quarta.

Claues non solum extendunt se ad culpam: sed etiam ad penam. sed in aliquo sacramento quandoque potest relaxari tota pena sicut in baptismo: ergo videtur quod datum sit alicui in ecclesia: maxime principi: quod saltem ministrando sacramentum penitentiae: possit totam penam relaxare.

Responsio.

Subsumpta propositio errat: sit enim relaxatio peccatorum in baptismo cum sufficientissima satisfactione passionis christi. Item dato, quod papa mediante sacramento possit omnem penam remittere: hoc non est nisi per completum sacramentum. Vbi necessario sunt contritio confessio, & satisfactio. Non est autem satisfactio, nisi penitens per propria opera penalia plenarie satisfaciatur, vel alius pro eo: vel nisi satisfactio christi & sanctorum sibi per indulgentiam applicetur ab eo, qui potest. Pro prædictis omnibus benedictus deus Amen.

Finit disputatorum catholice per fratrem Isidorum de Isolani Mediolanensem.

